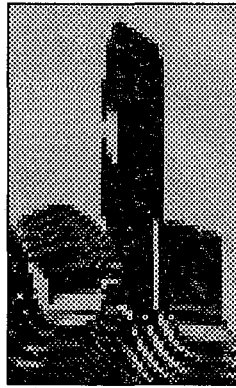

VII. ÉVFOLYAM
4. SZÁM
1998.
AUGUSZTUS

VÍZPART

AZ ALSÓ-TISZA-VIDÉKI VÍZÜGYI IGAZGATÓSÁG LAPJA

Kft-ből részvénytársaság Szeviép-„napló”

Meglehetősen régen jelentkezünk a Vízpart hasábjain. Ennek az az egyszerű magyarázata, hogy alig történt velünk olyan, ami a lap olvasótáborának érdeklődésére számot tarthat. Ami miatt tollat ragadtam, az kizárólag annak a felismerésnek szól, hogy legjobban talán mégis az olvasóra rábízni, mi is érdeklődik, mi az, amin nem síklik át a tekintete. Nos, fussunk hát át a Szeviép elmúlt négy évén a legjelentősebb állomások érintésével.

A megalakulást követő időszak legfontosabb állomása a Szeged-Makó-Nagylak optikai gerinchálózat kivitelezésének megszerzése volt.

A folyókeresztezekhez kapcsolódó, mintegy 70 km-nyi kábelárok és műtárgyak elkészítése során alkalmazni tudtuk szinte teljes állományunkat, és az eszközpark jelentős részét, sőt, a befejező időszakban 200-300-an dolgoztak egyszerre a „vonalon”.

Korrekt partnerre leltünk a TERTAINSTALL munkatársaiban, és a DÉLTÁV is néhány esetben elismerését tolmácsolta. Egyben a közel 100 milliós feladat és a teljes foglalkoztatottság nagyon jókor jött. Emellé csatlakozott az akkor épülő nagylaki határátelőkötő I-II. üteme, amely egész más típusú feladatokat tartalmazott.

Az I. ütem építéséhez szükséges töltéscsúszás az a feladat volt, ahol viszonylag könnyen produkáltunk, de a II. ütem során a közműhálózat építése már több tekintetben is izgalmas volt. Egyrészt műszakilag, hiszen 1000 mm-es ROCLA csatornát 100 m-es nagyságrendben megépíteni, záportározót Maros-vízszint alá, RENO matracos burkolást készíteni – kihívás volt.

Másrészt ismerkedtünk a PHARE-os előírásokkal, szerződéses formával, műszaki igényességgel, nemzetközi mércével. Harmadrészt

tanulással szolgált a tekintetben, hogy a több résztvevős kivitelezés során előre rendezett kapcsolatok pontos-precíz szerződésbe foglalása mindennél fontosabb. Úgy gondolom, eredményesen jutottunk túl ezen az állomáson is.

A következő történet már az ország tőlünk igen távol eső részében végzett munkáról szól, a *dorogi szennyvízelvezetésről*. A kényszer szülte Dunára költözés – hiszen a Tiszán munkát találni a lehetetlennel egyenlő – hozta magával, hogy pályáztunk szinte minden lehetséges „vizes” feladatra.

Így sikerült egy szerencsére alapos szakmai grémium döntése alapján megnyernünk a Richer Gedeon Rt. dorogi gyárának és Dorog városának szennyvizét a Dunába vezető gravitációs csatorna, átemelő, nyomóvezeték és sodorvonalai bevezetés kivitelezését.

Közel 400 milliós feladat volt. Több mint két kilométer 400 mm-es gravitációs csatorna, 8000 m³/nap kapacitású automatikus átemelő és több mint hat kilométer Ø 500 mm-es KPE nyomóvezeték épült meg, melyből a legnagyobb műszaki feladatot mégis a közel 380 m hosszú sodorvonalai bevezetés jelentette.

Az 1995-96. év legnagyobb megrendelése volt, melyet úgy sikerült határidőre megvalósítani, hogy a mai napig zökkenőmentesen üze-

mel is a rendszer. Ez volt az a munka, amellyel megjelenünk a Duna Budapest fölötti szakaszán, és végérvényesen kivívjuk a „dunai vizesek” ellenszenvét. (Bár volt akinek az elismerését is.)

Több kisebb-nagyobb feladat következett, melyek közül kiemelkedően fontos volt a „százhalombattai bevezetés”. Évek óta megoldatlan probléma a vízfolyásokat keresztező szénhidrogén szállító vezetékek körüli kimosódások megszüntetése. A Dunán történt felmérések szerint pl. a Barátság I-II. vezeték esetén több száz méter hosszú és méteres nagyságrendű kimosódások keletkeztek, melyek megszüntetésére a vezetékcsordát üzemeltető MOL Rt-t kötelezték.

Országos visszhangot keltett és nemzetközi szimpóziumon is elismerést aratott az általunk kidolgozott és szabadalommal védett eljárás, a RENO-matracos védelem. A mintegy 93 millió forintos beruházás során közel 10 ezer m²-nyi, 17 cm vastag, 6x2 m-es forgácskövel töltött acélhálóból készült panelt építettünk be a Duna-meder kimosódott szakaszára.

Olyan jelentős feladatokat végeztünk a Dunán az elmúlt négy év során, és oly mértékben fejlesztettünk a vízépítési munkák kivitelezése irányában, hogy nagy vízépítési projektek nem múlhattak el nélkülünk.

Voltak persze igen keserű pirulák is az életünkben. Talán az ország legjelentősebb vízépítő eszközparkja áll rendelkezésünkre, mégis tudomásul kellett esetenként vennünk, hogy sem jelentősebb referenciaháttérrel, sem meglévő sajtó kapacitással, sem több tízmillióval alacsonyabb árral sem tudtunk munkát nyerni, elsősorban a

vízépítésben igen járatlan lebonyolító cégek által kiírt, költségvetés finanszírozta munkák esetén.

Áttörést 1997 hozott a téren. Nyilvános pályázati kiíráson meghirdették a bajai RO-RO kikötő építését, amely a városi szennyvíz és csapadékvíz sodorvonalai bevezetésére, a RO-RO kikötő és rámpa építésére, valamint a kikötő alatti partszakasz rendezésére vonatkozott.

Rendkívüli kihívás volt, hiszen az elmúlt 10 év legnagyobb műtárgyépítése volt a tét, ami lényegében a Magyarország felvonultatható, a klasszikus vízépítés minden szépségét bemutató feladat kivitelezésére alkalmas kivitelezők reprezentatív felmérésének volt tekintendő.

Már az előminősítés is komoly megméretés volt, hiszen a 11 pályázó közül 5 olyan esett ki, akik a mai mélyépítési piac más területein számottevő kivitelezők. A végleges ajánlatadás során – úgy gondoljuk – döntő volt a jelentős számú referencia, a legnagyobb hazai „egykezes” lévő eszközpark és az alapajánlatok közötti legalacsonyabb ajánlati ár, aminek eredményeképp megbízást kaptunk a kivitelezésre.

A mintegy 600 milliós beruházás során már elkészült (11 hónap alatt) a sodorvonalai bevezetés, mely egy behúzólemezen elhelyezett, egyenként 77,5 m hosszú, 1 db 500 és 1 db 630 mm átmérőjű KPE csőből állt a szükséges csőpipával együtt, valamint szinte a teljes víz alatti és feletti szerkezetépítés. A tervezett magassági vonalvezetés miatt a legmélyebb ponton 11 m-nél is mélyebbre kellett a csőszelvényt beépíteni.

(Folytatás a 2. oldalon)

Árvízkatasztrófa Kelet-Szlovákiában

A televíziós híradások és a napi sajtó közleményei szerint 1998. július 20-án a koraesti órákban a Hernád-vízgyűjtő felső szakaszán a közel két órán át tartó felhőszakadástól keletkezett árvíz és iszaplavina több települést elöntött, nagyrészt rombadöntött. A felhőszakadás Kelet-Szlovákia északi részén legfőképp a sáros-eperjesi és a kisszebeni járást, a Tarca-völgyét sújtotta.

A halálos áldozatok száma a másnapi jelentések szerint meghaladja a harmincat, s további ötven személy után kutattak a rendőrök és a katonák. A legsúlyosabb helyzet Jernye (Jarovnice) községben, Eperjestől kb. 15 km-re északnyugatra, a Kis-Szinnye patak mentén alakult ki. Az áldozatok főleg roma származásúak és gyerekek, akiket elsodort az ár, illetve magá alá temetett az iszap. A víz alámosta a közutakat, a vasutakat, épületeket, árvízvédelmi létesítményeket, elektromos és telefonvezetéseket rongált meg, több települést teljesen elzárva a külvilágtól.

Mintegy 4000 személyt kellett a térségből kitelepíteni, ezek közül kétezernek nem lesz hova megtérnie a víz visszahúzódása után sem, mert házaikat elmosta az ár. Az anyagi kárt több milliárd koronára becsülik. Némi visszatetszést váltott ki Szlovákiában, hogy a kormány nem döntött azonnal semmilyen konkrét támogatásról.

A Hidrológiai Információs Rendszer július 20-ra vonatkozó csapadékadatái és izohiétás térképe nem jelzik a katasztrófa-sújtotta vidéken lehullott rendkívüli csapadékot, mert ott nincs csapadékmérő állomás. A Hernád vízgyűjtőjéből jelentett legnagyobb csapadék mindössze 12 mm, a szomszédos Tapoly vízgyűjtőjében 39 mm. A miskolci VIZIG-nél úgy tudják – a kassai vízgyűjtés kollégáktól kapott információk szerint –, hogy a katasztrófa-sújtotta területen két óra alatt 100 mm körüli csapadék hullott le. Az áradás hatására a Tarca vízállása Kisszebennél július 21-re kb. egy métert, a Hernád vízállása Abosközegnél (a Tarca betorkollása fölött) másfél métert, Hidasnémetinél (a Tarca betorkollása alatt) mintegy két métert emelkedett.

A mostani szlovákiai árvízhez hasonló katasztrófa következett be 1996. augusztusában a Pireneusokban, 1997. június elején a Berettyó-völgyében, július elején a Morva és az Odera forrásvidékén, 1998. júniusában pedig a Maros-vízgyűjtő egyes felső részein.

Szinte semmit sem lehet tenni az ilyen rendkívül Sheves hegyvidéki árvizek ellen, viszont a katasztrófát meg lehet előzni, illetve csökkenteni lehet az azal, ha a veszélyeztetett völgyek legalacsonyabb részét, a folyók és patakok mentét közvetlenül nem lakják, oda lakóépületeket (sok esetben viskókat), kempinget, stb. – engedéllyel vagy engedély nélkül – nem építenek. Megelőzőként – a vízfolyások rendezésén, árvízvédelmi töltések építésén túlmenően – elvileg árvízterelő építések jöhetnek szóba, de gyakorlatilag minden völgybe nem építhetnek tározót.

Dr. Pálfi Imre

Mérnökök és építészek napja

A Magyar Mérnöki Kamara és a Magyar Építész Kamara első alkalommal rendezte meg a MÉRNÖKÖK ÉS ÉPÍTÉSZEK NAPIJÁT Széchenyi István születésnapjának tiszteletére 1998. szeptember 18-án, pénteken 9 órák a Budapesti Műszaki Egyetem dísztermében (K. épület, I. em.)

Napirend:
Megnyitó – dr. Hajtós Ödön, a MMK elnöke
Megemlékezés Széchenyi Istvánról, 202. születésnapja alkalmából.

Előadó: dr. Scharle Péter egyetemi tanár

A hazai mérnökképzés az EU-csatlakozás elvárásainak tükrében.

Előadó: dr. Detrekői Ákos, a BME rektora

Az új kormány területfejlesztéssel, építésüggyel, infrastruktúrával foglalkozó tagjainak felszólalása.

Területfejlesztési tervezés

a Német Szövetségi Köztársaságban – Tartalom – Munkamódszer – Munkafázisok.

Előadó: prof. Bernhard Müller – Területfejlesztési és Ökológiai Intézet, Drezda

Az átlátható területfejlesztési tervezés, mint az integrált közösségi és regionális fejlesztés eszköze.

(Elkészült regionális és települési területfejlesztési dokumentációk mintakénti bemutatása)

Előadó: Architekt Dipl. Ing. Friedrich Falch – Ausztéria

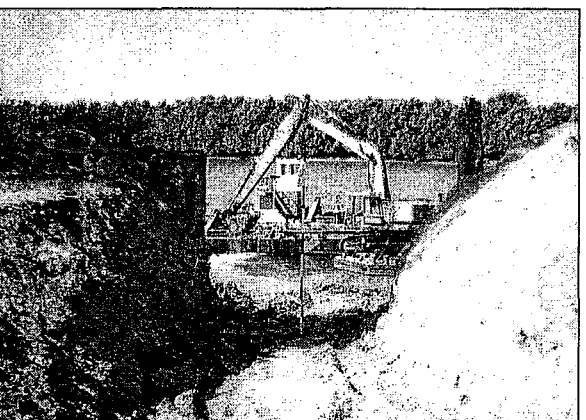
(A német nyelvű előadások szinkrontolmácsolásáról gondoskodunk. Az előadás végén kérdések felvetésére is van lehetőség.)

Nemzeti Kataszteri Program a Nemzeti Térinformatikai Stratégia tükrében.

Zárszó – dr. Callmeyer Ferenc, a MÉK elnöke

Dorog: sodorvonalai bevezetés kotrása

Baja: RO-RO kikötő

Egy negatív hős a XIX. század mérnöktársadalmából

Herrich Károly

1818-1888

A korábbi tanulmányokban végig követhetjük a XVIII. században született mérnököldek tevékenységét (Kiss József 1748-1813, Vay Miklós 1756-1824, Vedres István 1765-1830, Huszár Mátyás 1778-1843, Beszédes József 1786-1852, Lányi Sámuel 1791-1860, Vásárhelyi Pál 1795-1846 és Keczkés Károly 1798-1856) s tudjuk, hogy Vásárhelyi Pál hivatali örökébe Keczkés Károly lépett. Most a XIX. század jelentős mérnökei következnek, akik valamely módon meghatározói voltak a magyarországi vízügyeknek.

A vízivataros idők után mindennemű szervezést Bécsből irányítottak, így a vízügyeket is. 1850-ben (VI. 16.) császári rendelet intézkedett a Tisza-szabályozás továbbvitelére. A rendelet „átszervezte” a Széchenyi alkotta Tiszavölgyi Társulatot s helyébe háromtagú Központi Bizottmányt működte-tett, ami a Bécsben székhelyű Középtiszai Főigazgatóságnak volt alárendelve, ez pedig a birodalom Kereskedelmi, Ipari és Középtiszai Minisztériumba volt betagozódva. (De mégis, csírájában élt a Tiszavölgyi Társulat.)

A tiszai szabályozásokra mindössze 100 ezer forintot biztosítottak a császári rendelet mellékleteként kezelt „határozatok”-ban. A magyarországi vízügyek felelőse 1855-ig Keczkés Károly volt, aki a Középtiszai Főigazgatóságon működött. Az ez évi nagy áradások vizsgáló biztosa Keczkés lett s valószínű, hogy az ő jelentései alapján kezdett változni a kép.

Emlékeztetőül felsorolnám az Ativíz területén lévő 1855-ös szakadásokat – Négyesi Imre szerint.

„1855. évben a Tisza jobb oldalán elszakadt a Vidreér töltése és víz alá került 7300 kh, elszakadt a Kis-Tisza töltése a Finta foknál és elöntött 10.000 kh területet. A Tisza bal oldalán Ószentiván és Vedresháza határában 2-3000 kh úszott el, két egyidejű szakadás következtében.”

A Keczkés-féle jelentések-ből kitűnt a tarthatatlan helyzet: nem lehet a magyarországi ügyeket Bécsből irányítani. A birodalmi Kereskedelmi, Ipari és Középtiszai Minisztérium 1856. október 9-iki rendelete értelmében a Középtiszai Bizottmányt a Központi Felügyelőség váltotta fel, amely ugyan már Budán székel, azonban csak tiszai feladatokat látott el.

(A mellékfolyók szabályozási ügyeit a rendelet a területileg illetékes helytartósági építészeti osztályok hatáskörébe utalta.)

A későbbi szervezett feladatok ellátása nem volt egyszerű. A korábbi nyolc „vízszervezet” helyébe hat folyam-szakasz lépett, ame-

lyeknek ügyeit egy-egy Központi Felügyelőség ki-rendeltségeként működő építészeti hivatal intézte. Az ár-területeket a hat folyam-szakasz-nak megfelelően építészeti járásokra (társulatokra) osztották.

A Központi Felügyelőség vezetője 1857-től Herrich Károly lett. Született Csanád vármegye székhelyén, Makón 1818. december 4-én, alsóbb iskoláit szülővárosában végezte, majd a Mérnöki Intézetben folytatott tanulmányai után 1841-ben szerzett oklevelet.

1847-től tiszai osztálymérnök, 1850-től a Tiszaszabályozási Középponti Bizottmány, majd a Központi Felügyelőség főmérnöke – utóbbinak 1857-től vezetője, 1867-től (a kiegyezéstől) pedig a tiszai munkálatok felügyelője a Közmunka és Közlekedésügyi Minisztériumban. A Bach-korszak hű embere, kiszolgálója.

Foglalkozott öntözési kérdésekkel is, a helytartótanács által elrendelt feladatként a Tiszántúl öntözésére tervet készített 1855-ben.

Ezen alaptervet bővítette tovább a későbbiek folyamán, miután kényszerítő hatásként az 1860-as szárazság s az 1863-as katasztrófális aszály az öntözést országos ügyé emelte.

Herrich elképzelése szerint a Tiszából Tiszalöknél kiágazó csatorna Gyománál, Mezőtúrnál, esetleg Öcsöd-nél érte volna el a Hármasköröst.

Mivel egy tiszai duzzasztómű építésének gondolata fel sem merült és a javasolt csatorna a Hajdúböszörmény körüli magasabb fekvésű területek öntözését nem tette volna lehetővé, a helytartótanács a Tiszalök feletti vízkivétel lehetőségét is megvizsgáltatta. Az eredmény nemleges...

Végül is Herrich egy 1865-ben készült, két lépésből megosztott Tiszalök-gyomai változatot javasolt megvalósítani. E terv szerint mintegy 150-170 ezer hektár terület öntözését lehetett volna megvalósítani.

A XIX. század ezen száraz évtizedében nem csak az Alföld, de a Dunántúl is szenvedett az aszálytól. A Fertő 1865-68 között teljesen ki-

száradt, a Fertő menti birtokosok mozgalmat indítottak a tófenék vízmentesítésének érdekében, hogy azt termelésbe foghassák.

A kérdés kivizsgálását Herrich Károly és Képesy József végezte, s a Rába-szabályozás és Fertő-kiszáritás tervét 1870. november 22-én ismertették a Sopronban összehívott érdekeltekkel.

Aszerint a Rábca árterének megállapításával kitűnt, hogy azt a Rába teljesen urálja, sőt a Fertőbe is visszahatnak vizei, ezért a helyi érdekesség a Rába szabályozását mint elsődleges feladatot fogadta el, s megalakították a Rába szabályozási Társulatot.

Herrich aktívan tevékenykedett a Magyar Mérnök Egyesületben is, ahol már az „alakító” közgyűlésen megmutatta önmagát.

Az 1867. V. 2-i ülésen Vásárhelyi Pálról tartott értekezést.

A Tisza-szabályozás keletkezéséről 1873-ban írt tanulmányának címe: Előterjesztés a Tisza-szabályozás keletkezéséről, fejlődéséről és jelenlegi állásáról.

Ellentmondásos alakját tükrözi a mű, dicsőíti a Bach-rendszert s még önmagát is – az egész cseh-morva-osztrák adminisztrációt.

Átértékeli Széchenyi István és Vásárhelyi Pál kezdeményező tevékenységét, szerepét.

Eltagadja Vásárhelyi második tervét, meghamisítja Széchenyi vízügyi programját és tervszerűtlennek minősíti, sőt megbélyegzi az általa megkezdett munkát.

A Bach-korszak hű embere nem hazudtolja meg magát, a fiatalon s érdemtelenül a Tisza-szabályozás élére került mérnök nem tud kibújni a börtönből – munkálatai csőd-jét a szegedi katasztrófa tetőzi be.

Magát mentendő 1879-ben még tanulmányt ír a szegedi árvízről „A Tisza-szabályozás és a szegedi válság” címmel, amibe tulajdonképpen belebukik. Lelepleződik, írásai és a megtörtént valóság között fényvívni a különbség...

A közvélemény nagy ereje neveltségessé teszi, helyzete tarthatatlanná válik s 12 évvel a kiegyezés után lemondásra kényszerül.

Beteljesült sorsa, a percemberkéje ideje lejárt, hogy teret engedjen a Péch József, Kvassay Jenő, Bogdánffy Ödön, Sajó Elemér nevével fémjelzett, elkövetkezendő ötven évről.

Agoston István

Szeviép-„napló”

(Folytatás az 1. oldalról)

Ma az országban nem található másik olyan eszköz, mellyel a feladatot el lehetne végezni. Ezenkívül kotrással került mintegy 20 ezer m³-nyi mederanyag és kő, beépítettünk közel 8 ezer m³ betont, (amihez letelepítettünk a helyszínre egy betongyárat is), levertünk és kihúztunk mintegy 1000 m² LARSSEN szállemez és alvállalkozónk, a VÍZÉP elkészített közel 320 fm-nyi 8-10 m mély és 60-85 cm vastag részalat, beleépítve mintegy 460 tonna betonacélt.

Nehéz szerénytelenül írni erről a műtárgyról, hiszen olyan impozáns méretekkel és mennyiségekkel bíró feladat, amelyet nem minden nap építhet mérnökember. Csak a büszkeség csenghet ki a szavaimból, illetve soraimból, hiszen olyan műszaki készítményt értünk el 1998. májusára (80-82 %), melyet egyébiránt 1999 hasonló időszakára köt ki a szerződésünk.

Még egy jelentős állomást meg kell említenem az életünkben és feladatainkban, amelynek folyamatában vagyunk: ez a Kurca-rekonstrukció. Évek óta több-kevesebb sikerrel végeztünk, illetve végeztünk hidromechanizációs kotrást. Több olyan hely fölmerült a dél-alföldi régióban, ahol ez a technológia szükséges, ezért megszereztünk egy speciális kotrógépet, a WATERMASTER-t.

Ez a gép az ilyen tekintetben rendkívül színvonalas

finn ipar terméke. Egy öszvér gép, mely önjáró szárazon és vízben, hidraulikus kotrás és hidromechanizációs kotrás egyaránt végezhető vele, könnyen telepíthető, egyszemélyes gép, amely felépítésénél fogva és szerkezeti adódóan minden nemű műszaki elvárás mellett a környezetre semmilyen káros következménnyel nem jár. (Levegőbe történik a kipufogás, nem vízbe, speciális VOLVO motorja van, olaj- és üzemanyag nem kerülhet a vízbe.)

Ezzel a berendezéssel és még további három kotróval – úgy ítélnék meg – máris látványos változást produkáltunk a Kurcán, ami a jövőre nézve sok területen jelenhet referencialhelyet.

Címszavakban felsorolva nagyobb, jelentősebb állomásait rövid utunknak, szólnék pár szót azokról az egyéb körülményekről, melyek végigkísérték eddigi életünket. A vasutas szlenget használva, 1993. óta a „szelvény” ugyanaz vezet, mint ahogy a „pálya biztosítása” is változatlan.

Néhányszor átrajoltuk a „logónkat”, hol „üzemként”, majd „kft-ként” és rövid ideje „rt”-ként szeretnénk biztosítani piaci pozíciót, stabil gazdasági hátteret, biztos megélhetést kivívni, illetve nyújtani tulajdonosainknak, magunknak és munkatársainknak, valamint a satellitszerűen ránk épülő, kisebb partnervállalkozásoknak. A legfontosabbak ezek közül természetesen a tulajdonosok

érdekei, hiszen amennyiben ezeknek sikerül teljes mértékben megfelelni, úgy a többi elvárás is teljesíthető.

Gyakorlatilag valamennyi eddigi változás, amin keresztülmentünk, egyfajta „előremenekülés” volt, amit igyekeztünk úgy megélni, hogy elsősorban annak előnye jussanak érvényre.

Reméljük, az elmúlt néhány év után egyre többen látják úgy: cégünk arra törekszik, hogy eredményes együttműködést alakítsunk ki minden potenciális megrendelőjével és ennek eredményét olyan típusú fejlesztésekre használja fel, melyek minden, hosszabb távon gondolkodó tulajdonos számára elfogadhatóak.

Néhány szóval érintve a legújabb átalakulást, arról a következőket kell tudni. Alapítónk hozzájárult ahhoz, hogy a vállalkozás politikánkba nem beleszólok, a védekezési jellegű elvárásokat tudomásul vevő, sőt a „nem többségi tulajdonosi” pozíciót tudomásul vevő szakmai befektető segítségével még tökéreosabb vállalkozásként működjünk tovább.

Az rt-t, mint társasági formát a lehetőségek minél teljesebb kihasználhatósága érdekében választottuk, valamint amiatt is, mert ez a társasági forma tükrözi legjobban az általunk kialakított jövőképi kontúrjait: a tulajdonosi szemléleten alapuló, eredményorientált vállalkozást.

Hegyes Zoltán

Országos igazgatási értekezlet Szegeden

1998. június 3-5.

12 év után – szegedi kezdeményezésre – igazgatóságunk szervezte meg a 12 vízügyi igazgatóság igazgatási, személyügyi és munkaügyi feladatot ellátó, vezető beosztású dolgozóinak országos értekezletét.

Az e területen dolgozó kollégák személyes tapasztalatcseréjére, szakmai konzultációjára évek óta igény volt.

Az első napi bemutatkozás, igazgatási osztályok bemutatása után érdekes összegeztést lehetett levonni. A vízügyi igazgatóságnál lévő igazgatási osztályok tizenkettőfelé szervezeti felépítésben, osztályszerkezetben működnek. Irányításuk közvetlen igazgatói, illetve gazdasági igazgatóhelyettesi hatáskörbe tartozik.

Mindenhol az osztály feladatát képezi

- a hagyományos igazgatási tevékenység,
- jogi képviselet (egyes igazgatóságok külső ügyvédek alkalmazva),
- személyzeti ügyek,
- központi iktatás,
- gondnokság.

Van, ahol az igazgatási osztályok feladatkörébe tartozik még a PR-tevékenység, rendészet, tűzvédelem, belső ellenőrzés, határvízi tevékenység, nemzetközi ügyek, titkársági tevékenység, bér- és létszámgazdálkodás, munkaügyi tevékenység, bérszámfejtés, nyomda, ingatlan-ügyek, TÜK, polgárvédelem, HM, könyvtár, telefonközpont, múzeum, vagyongazdálkodás ... stb. – egyszóval minden!

A három fázisú nap után igazán jól estek a búcsúszókat elhangzottak: minden nagyon jó volt! Mindent köszönünk!

Az éves találkozás hagyományát felújítva, jövőre Pécsen találkozunk.

Kurucz Gyula
tanácsos

Hidrológiai vándorgyűlés Kecskeméten

A Magyar Hidrológiai Társaság az idén (július 8-9-én) immár tizenhatodik alkalommal rendezte meg országos vándorgyűlését – ezúttal Kecskeméten, a Kertészeti Főiskolán. A legnagyobb érdeklődést szokás szerint a nyitó plenáris ülés váltotta ki. Az itt elhangzó három főelőadást mintegy kétszáz hallgató figyelt.

Dr. Hajós Béla helyettes államtitkár (KHVM) Magyarország vízgazdálkodási politikájáról, pontosabban a vízgazdálkodási törvénnyel együtt kidolgozott vízügyi politika továbbfejlesztéséről tartott előadást. Az új vízgazdálkodási politika a 2000–2005 közötti időszakra készül, és a kormánynak, majd a Parlamentnek kell majd jóváhagynia. Az előadó hangsúlyozta annak a fontosságát, hogy a vízgazdálkodási tevékenységet a társadalom igénye vezérelje, vagyis a vízgazdálkodás nem lehet öncélú, természetesen a gazdaságossági és az ökológiai-környezetvédelmi követelményeknek is érvényt kell szerezni.

A vízgazdálkodási politika szövegtervezetét a Víztiükör című folyóirat az évi 3. számában teljes terjedelmében közzétették, ezt a résztvevők megkapták. Véleményüket, hozzászólásaikat írásban is megtehetik a társaság titkárságának címezve.

Dr. Váradi József főosztályvezető (KHVM) a Duna-Tisza közti homokhátság vízgazdálkodási problémáit tekintette át, sora vége a vízhiányos állapotot előidéző okokat, mégpedig biztos és bizonytalan tényezők szerinti csoportosításban, majd a problémákra és a megoldási lehetőségekre tért ki. Ugyancsak két csoportot állított föl aszerint, hogy miben van a szakértők között egyetértés, illetve bizonytalanság. Véleménye szerint a vonatkozó kormányhatározat helyes volt, a vizsgálatokat és a megkezdett munkát folytatni kell, a további teendőket a regionális vízgazdálkodási tanács legyen a gazdája.

Dr. Varga Miklós főigazgató (OVF) a víziközmű-szolgáltatás aktuális kérdéseiről szólott, s mindenekelőtt az Európai Unióhoz való csatlakozás tükrében értékelte a hazai helyzetet és vázolta föl az előttünk álló leg-sürgősebb feladatokat. Ezek közé sorolta a

vízszolgáltatás színvonalának emelését (pl. a főbomló regionális szervezetek visszaállításával), különös tekintettel a szigorú ivóvízminőségi, illetve közegészségügyi követelményekre.

A vándorgyűlésre 67 dolgozatot küldtek be. Ezeket a következő öt szekcióban ismertették és vitatták meg: 1. Vízgazdálkodás, 2. Vízellátás-vízkezelés, 3. Csatornázás-szennyvíztisztítás, 4. Belvízvédelem-belvízvédekezés, 5. Vízépítési létesítmények és technológiák. A dolgozatokat a Társaság két vastkos kötetben tette közzé, (a kötetek az ATIVIZIG Műszaki Könyvtárban is rendelkezésre állnak). A szekcióüléseket felkért főelőadó vagy főelőadók és vezérszónok előadása vezette be, majd az előadók rövid dolgozat-kiegészítő ismertetései hangzottak el, amelyeket rendszerint néhány hozzászólás és vita követett.

A szekcióülések eredményeit a szekcióelnökök a záró plenáris ülésen ajánlások formájában ismertették. A szekcióülések munkájából – előadásokkal és hozzászólásokkal – az ATIVIZIG munkatársai is kivették részüket. Dolgozattal a következők szerepeltek: Boga T. László, dr. Fekete Endre, Húse Zsolt, Márfai László, dr. Pálfi Imre, Sebesvári Judit, Török Imre György és dr. Török József.

A hidrológiai vándorgyűlések fénypontja általában az első napi esti, baráti találkozó szokott lenni. Ebből a szegedi résztvevők ezúttal kimaradtak, ugyanis a vacsora nagyon későn, este fél tízkor kezdődött, ezért mindannyian korábban hazajöttünk.

A vándorgyűlés közben a Társaság rendkívüli közgyűlést is tartott, melyen elfogadták az új alapszabályt. A szünetekben mód nyílt a főiskola előcsarnokában megrendezett, gazdag tartalmú szakmai kiállítás (tablók, műszerek, berendezések) megtekintésére is. A vándorgyűlést követően, július 10-én a résztvevők tanulmányi kirándulás keretében Kecskemét város vízművét nézték meg.

A Magyar Hidrológiai Társaság a következő vándorgyűlést 1999-ben Miskolcön rendezti.

Dr. Pálfi Imre

Nemzetközi tanfolyam

Az Unesco kezdeményezte tanfolyamot immár 29-ik alkalommal rendezték meg a VITUKI-ban. A tanfolyamnak 1966 óta 43 magyar hallgatója volt, s a hazai végzősök létszáma idén 47-re bővült. Az ATIVIZIG támogatásával e sorok frója is részt vehetett 1998. márciusa és júniusa között – Bulgária, Észtország, Üzbegisztán, Mongólia, Thaiföld delegált hallgatóinak társaságában a Környezetgazdálkodás hidrológiai módszerei című posztgraduális tanfolyamon.

A gazdasági fejlődés és a környezet megóvása minden ország célja és feladata. E két feladat harmonizálása elkerülhetetlen, s a környezetvédelmi gazdálkodás szempontjainak figyelembe vételével meg is oldható. Ma már minden jelentősebb létesítmény tervezését törvény által szabályozott környezetvédelmi hatástanulmány előzi meg. Az urbanizáció, a mezőgazdasági és ipari termelés, valamint a klimatikus kondíciók egyaránt befolyásolják a felszíni és felszín alatti vízkészleteket. E változások törvényszerűségeit és

a hidrológiai tudományág környezetgazdálkodási vonatkozásait együttesen kell vizsgálni. Ezek figyelembe vételével állították össze a kurzus témaanyagát – a következő fejezetekre bontva:

1. Matematikai statisztika
2. Nyílt felszínű vízfolyások hidraulikája
3. Földtan (hidrometeorológia, morfometria, talajtan)
4. Hidrológiai folyamatok
5. Hidrometria, előrejelzés
6. A vízgazdálkodás környezetvédelmi problémái
7. Alkalmazott hidrológia, management

E tárgyak egymásra épültek, s a vízgyűjtő-fejlesztési politika alapelemeit tartalmazták, hangsúlyozva az egyes szakterületek lehetséges környezetvédelmi problémáit. A témakörök legismertebb szakértői tartották az előadásokat, biztosítva a kurzus magas szakmai színvonalát.

Az elméleti képzést mérésekben, többnapos mérőgyakorlat egészítette ki. Látogatást tettünk a Magyar Hidrológiai Intézetnél és az Állami Földtani Intézetnél. Az elméleti tananyagot min-

den második héten számonkérték. A tanfolyam végén záródolgozatot kellett írni, melynek védelme vizsgabizottság előtt történt. A tanfolyam hivatalos nyelve az angol volt. A hallgatók részt vettek az Európai Folyók IAHR Nemzetközi Konferenciáján, melyet a VITUKI szervezett Budapesten. A záróvizsga után nemzetközileg is elismert bizonyítványt kaptunk. A tanultak segíthetnek az uniós csatlakozási feladatok elvégzésében.

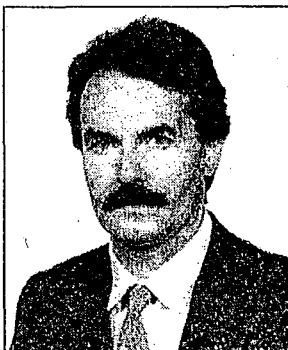
Frank Szabolcs

Újabb négy év előtt

Megalakult az új kormány, esküt tettek a miniszterek, közöttük Katona Kálmán, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium vezetője. Kinevezték, illetve megerősítették az államtitkárokat, helyettes államtitkárokat is.

A vízügy szakmai főnöke a változatlan minisztériumi szervezetben továbbra is dr. Hajós Béla.

Mindez azt jelenti, hogy folytatjuk azt, amit 1994-ben elkezdtünk, a piac- és EU-konform, méreteiben szolid, de szakmailag erős állami vízügyi szolgálat építését. Amire szükség is van...

Katona Kálmán

A Nyírségben hónapok óta belvízzel küzdenek, a Krasznán soha nem látott tartósságú árvíz ellen kell védekezni, a Maroson az évszázad hatodik legnagyobb árvize vonult le.

A sajtó, a tv talán soha nem figyelt úgy a vizekre, mint most. Még a meteorológiai jelentés is kiter a vízgyűjtő helyzetére, a várható, újabb árvíz kiváltó csapadékokra.

Figyelnek ránk: ez jó, de figyelmeztető is. Felelősséggel, megbízhatóan, szakmai és emberszeretettel kell végezni a munkánkat.

Szolgálat voltunk, vagyunk és leszünk. Bízunk új régi vezetőkben, munkatársainkban, szakmai felkészültségünkben.

Miniszterelnökünk után szabadon: „Isten legyen segítségünk!”

Vízgazdálkodási tanács alakult

A vízgazdálkodás soha nem önmagáért, hanem mindig az egész nemzetgazdaságért, az egész társadalomért működik és nagyon fontos, hogy az információ áramolhasson, a véleménycsere oda-vissza megtörténhessen a vízgazdálkodást végző szakemberek és más területek képviselői között.

A Vízügyi Törvény felhatalmazása alapján miniszteri rendelet intézkedik a területi vízgazdálkodási tanácsok létrehozásáról, amelyek éppen ezt a célt hivatottak kiszolgálni. A Vízgazdálkodási Tanács működési területe megegyezik az adott vízügyi igazgatóság működési területével és létrehozását a miniszter a vízügyi igazgatókra bízta. Igazgatóságunk 1998. június 18-án hívta össze az alakuló ülést, ahol a meghívott 25 képviselőből 19-en jelentek meg, így az ülés határozatképesnek bizonyult.

A Területi Vízgazdálkodási Tanács tanácsadó és véleményező szervezet, amely minden, az állami társadalom szempontjából fontos kérdést megtárgyal, véleményez, javaslatot tehet jogszabály-módosításra, véleményező pályázatokat, figyelemmel kíséri a nemzetközi kapcsolatok alakulását és ilyen módon nagyon nagy segítséget, adott esetben társadalmi háttérrel biztosít egy-egy vízgazdálkodási döntéshez.

A tanács munkájában közreműködnek a környezetvédelmi, közegészségügyi, földművelésügyi, talajvédelmi hivatalok szakemberei, a nemzeti parkok képviselői, a megyei területfejlesztési tanácsok, a különböző kamarák, a regionális idegenforgalmi bizottság és a társulatok, valamint a víziközmű vállalatok képviselői egyaránt.

Az Alsó-Tisza vidéki Vízgazdálkodási Tanácsba delegáltak személy szerint is megismerve, örömmel állapítottuk meg, hogy közöttük sok vízügyi szakember ta-

lálható, akik jelenlegi munkakörükben egy-egy szakmai vagy társadalmi csoport érdekeit magas szinten tudják képviselni. A tanács elnökének egyhangúlag Novák Gyula építőmérnököt, a Magyar Mérnöki Kamara delegáltját választották meg. Társelnöknek a területi tagozódást is figyelembe véve Hosszú Szilárd építőmérnököt, a Víz- és Csatornaművek Országos Szakmai Szövetségének delegáltját, vezérigazgatót és Deák István agrárközgazdász, a Bács-Kiskun Megyei Területfejlesztési Tanács képviselőjét választotta meg az ülés.

A tanács 1998-ban még két rendes ülést fog tartani, ahol mindenek előtt jóvá kell hagyni a szervezeti és működési szabályzatot, létre kell hozni a tanács állandó albizottságait, valamint át kell tekinteni a határozati együttműködések feladatait, véleményezni kell a Maros-vízgyűjtő fejlesztési tervét és dr. Major Tibor KÖFE-igazgató javaslatára az Agrárkamara előkészítésében meg kell tárgyalni a térség termékvíz-gazdálkodásának problémakörét.

A tanács feladata, hogy albizottsági szinten folyamatosan véleményezze a címzett és céltámogatási pályázatok megvalósíthatósági tanulmányait is. Az alakuló ülésen dr. Filotás Ildikó OVF-főosztályvezető előadásában tájékoztató hangzott el a vízügyi politikáról, amellyel kapcsolatosan a tanács tagjainak véleményét összefoglalóan július 15-ig kell felterjeszteni a vízügyi minisztériumnak. Az Alsó-Tisza vidéki Területi Vízgazdálkodási Tanács ezzel az üléssel munkáját megkezdte és reményeink szerint nagyon fontos hídszerepet fog betölteni a szakmai munka és a társadalom különböző rétegei közötti tájékoztatás és véleménycsere alakításában. A tanács munkájáról a Vízpart olvasóit folyamatosan tájékoztatjuk.

Oktatás, továbbképzés, továbbtanulási támogatás

Igazgatóságunk mindig jelentős hangsúlyt fektetett dolgozói szakmai továbbképzésére, a felső és középfokú végzettségű alkalmazottak képzését a feladatainak színvonalas ellátása érdekében, az ehhez szükséges mértékben, az anyagi lehetőségek függvényében támogatásban részesíti.

Jelenleg 22-en vesznek részt iskolarendszerű és tanfolyami oktatásban:

Iskolarendszerű (főiskola, egyetem) 15 fő
Tanfolyami 7 fő

A 6/1998. sz. Igazgatói utasítás szabályozza a dolgozók továbbtanulási támogatását. Az ATIVIZIG 1998. évi oktatási koncepcióját Török Imre György műszaki igazgatóhelyettes főmérnök, dr. Simon Sándor gazdasági igazgatóhelyettes és dr. Pálfi Imre osztályvezető főtanácsos dolgozta ki.

A továbbiakban továbbtanulási igényeket évente két alkalommal, november 30-ig és február 15-ig lehet leadni az Igazgatói Osztályra.

A jelentkezésnél fel kell tüntetni:

- a tanulmányok célját, a képzési időt,
- a kötelező távollétek időtartamát,
- az anyagi feltételeket,
- a jelentkező közvetlen előljárójának véleményét.

Kurucz Gyula
tanácsos

Ópusztaszer vízügyi rendezvényei

Új kiállítás – Emlékezés –
Dr. Kováts Gábor
kitüntetés a Hunniálison

Már több mint két hónap telt el azóta, hogy az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkban a KHVM, az MHT Szegedi Területi Szervezete és az ATIVIZIG meghívására, új vízügyi látványosság avatásán vehettünk részt.

A már két éve meglévő skanzenbeli gátörtelepünk melléképületében árvízi kiállítás nyílt, ahol a résztvevők az 1879-es nagy szegedi árvíz teraszatlan elkészített makettjének segítségével, hang és fényhatások mellett kísérhetik figyelemmel a Szeged városát elpusztító rettenetes árvizet. A mindent elnyelő víz robaját, a borzalmak éjszakáját szinte átéli az ember, a hatás egészen réndíkvüli.

A Varjas Miklós és Molnár Zsuzsa által készített remekművet dr. Hajós Béla vízügyi helyettes államtitkár adta át a közönségnek.

A bemutatót azóta sokszáz ember tekintette meg és a műről mindenki csak az elismerés hangján szólt. Gátörházunk egyre látogatottabb, egyre értékesebb része az emlékparknak. Talán ez a felismerés vezette a park vezetőségét, amikor – a június 27-ei parkünnepen, a Hunniálison – az ATIVIZIG igazgatójának, dr. Kováts Gábornak az „Emlékparkért” ezüstérem kitüntetését adományozta. Igazgatónk kitüntetésével az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark Kht. az igazgatóság mindazon munkatársának is köszönetet mondott, akik eddig is és ezután is önfeláldozóan tevékenykednek a park gazdagodásáért.

Az árvízi bemutató avatásának napján (június 20-án) délután még egy nevezetes vízügyi esemény volt az emlékparkban. Az MHT Szegedi Területi Szervezete és a Vízügyi Történelmi Bizottság szervezésében Kájan Imre múzeumigazgató ünnepi előadást tartott a reformkor négy jeles vízmérnökéről. Ennek szövegét változtatás nélkül most itt közöljük.

A reformkor négy jeles vízmérnökére emlékezünk...

„A reformkor mérnökeiről szólni kicsit furcsa dolog: olyan közel van hozzánk a kor, hogy sok akkori eseményről szinte percről-perc tudjuk, hogyan és mi történt, kik voltak a főszereplők

és mit akartak. Itt van viszont a Tisza-szabályozás ügye, azé a nagy országépítő munkáé, amelynek hogyanjáról-mikéntjéről, mennyiért-jéről annyit írtak akkor a kortársak, mint talán semmi más témáról a kor lapjaiban és mégis szinte alig tudunk valamit ezeknek a munkáknak a főszereplőiről.

A mérnökökről, akik fáradságot nem kímélve küzdöttek a vízrajzi felvételeken, mappációkon, az elvadult mocsarakban, dolgozták fel a tömegtelen új adatot – és még vitacikket írni is volt energiájuk, vállalva véleményük nyílt megméretését.

Csak nézzünk rá a mai megemlékezés meghívójára: vagy születési, vagy halál-évtét, helyét nem tudjuk négyük közül háromnak. Tipikus mérnoksors tehát a ma ünnepeleiké: míg a politikusok – legyenek kiskaliberű peremberek is akár – életét fenntartja a kollektív emlékezet, a mérnökökét – tiszteltet a ritka kivételnek – hamar elfelejtik, hiába hoztak ezerszer több jót az emberek hasznára, mint említett társaik.

A mérnök jön-megy, megjelenik valahol, megismeri a vidéket, bajok forrását szünteti meg, hasznosabbá teszi környezetét az ember számára – azután megy más-hová, ahová a feladata szólítja.

Hát persze, hogy nem emlékeznek rá, hiszen hol van ő már akkor, amikor a dicsőséget oly sokan maguknak vindikálják. (Csak egy esetben kerülhet újra elő: ha baj van. De hát ezt ismerjük...) No, de ne merengjünk búsan az emberi természet eme sajátosságán, hiszen mégis csak örülhetünk: íme, négy műszaki elődünknek is fejt hajthatunk ma, hiszen itt, Ópusztaszeren az ő művüknek emlékháza van, ahol évente több száz ezren ismerkednek a »második honfoglalás« művével.

Említettem, hogy a vízügy aktuális kérdései, a Tisza-szabályozás és Duna-Tisza-csatornáé a kor magyar nyelvű lapjainak leginkább az érdeklődés homlokterében lévő kérdései voltak.

S akkor még nem beszélünk az érintőlegesen vízügyiekéről, a Lánchíd építéséről (s ezzel a Pest-budai Duna-szakasz szabályozásáról) és a gőzhajózással kapcsolatos minden egyéb ügyről, amelyek szintén ott voltak a lapok címlapján.

(Folytatás az 5. oldalon)

Júniusi tanulmányúton Erdély peremén

A Csongrád Megyei Mérnöki Kamara Vízgazdálkodási és Vízéptési Szakcsoportja, valamint a Hidrológiai Társaság Szegedi Csoportja közös szervezésében 1998. június 2-5. között színvonalas szakmai úton vettünk részt.

Az első napon Temesvár kulturális látványival ismerkedtünk Pogány András, a Temesvári Egyetem professzora jóvoltából, aki nagy szeretettel s hozzáértéssel adta közre szeretett városának kincseit.

A ma mintegy 400 ezer lakosú Temesvár a Szeged-temesvári vasútvonal megépülte után (1866) kezdett igazán virágozni, s Budapest után a történelmi Magyarország második legfontosabb ipari városa lett. Még tovább növelte a Temesvár-orsovai vasút megépítése (1887), amivel tulajdonképpen megszületett az összeköttetés a Balkánnal, hiszen Orsovaiak a románok már pár évvel korábban kiépített vasúttal rendelkeztek.

Temesvár a századfordulón 75 ezres város volt, szabad királyi státussal, lakosai között 31 ezer németet, 28 ezer magyart, 7 ezer román s 3 ezer szerbet találtunk... A mai Temesvár lakosainak száma több mint 400 ezer, ebből mintegy 45 ezer a magyar...

Itt található Zieliwsky Szilárd első magyarországi vasbeton hídja a Bégán. A magyar állam itt szerette volna beindítani az ország második műegyetemét, de csak az építéssel jutott rá erő, a beköltözés, az egyetem megalapítása a román államnak adatott meg. A város fő meghatározója a Béga-csatorna, mit gróf Merzi tábornok ásott az összekeveredett folyómedreket rendezve – a török hódoltság után.

Volt szerencsénk megnézni a Kiskastély térségében lévő árapasztó zsilip-rendszert a Béga és a Temes között, aminek egyik vízkormányzó műtárgyán ma is olvasható az építési dátum: 1758, a másik oldalon pedig a felújítási dátum: 1860. (Csak a pontosítás miatt: Bach-korszak... Herrich Károly az első számú vízéptési főnök). A műtárgy ma is működik, pont a Bégából a Temesbe terelték a vizet. A rendszeren mini vízierőtelep is dolgozik, s az országos hálózatba táplál.

Jó volna, ha a Mérnök Kamara el tudná érni, hogy a kiskastélyi műtárgyon emléktáblát helyezhessünk el, dokumentálva a vízszabályozásban végzett magyar mérnöki munkát.

Közben megismerkedhettünk a korabeli Magyarország jeles fürdői között emlegetett Buziás fürdő életével is, ahol kis múzeum rendezte a helyi ásványvíz fürdő- és ivókúrájával kapcsolatos áldásos tevékenységét. A fürdőben állnak még a századfordulós pavilonok s láttuk Deák Ferenc szállodáját, ahol több nyárat is töltött, gyógyulást remélve.

Utunkat folytatva Lugoson suhantunk át, ahol egy pillanatra Teller Ede kedves háza tűnt elénk, amiben – gyermekként – boldog nyarakat töltött az atomtudós patikárius nagybátyjánál, anyai nagyszülei házában. (Különben Neumann János gyökerei is itt keresendők.)

Érintve Karánsebest, a volt Szörény vármegye székhelyét, Örményesre érkeztünk, ahol egy út menti ortodox kegykórházban gyönyörködhetünk.

Rövidesen Herkulesfürdőbe futottunk be. A századfordulón négyszáz lakossal bíró település ma legalább húszötezer város, túlméretezett szállodákkal. (A három tízezeres szálloda felső öt-hat emelete üresen tátog). A

hajdani Szapáry-fürdő hatalmas épület-együttese, nyolcszáz szobája üres... Egy-két földszinti helyiségben drogéria és ajándékbolt működik, de a gyönyörű francia reneszánsz épület kihasználatlan – felújításra vár, úgy mint a magyar díszítő motívumokkal ékesített szálloda is: nyitva felejtett ablakainak szárnyait kóbor szellők lengetik. De áll Herkules vas szobra, uralva a századfordulós teret. Az itteni forrásokat Zsigmond Béla regulázta, pár éve még tábla hirdette tetteit – mára az is eltűnt.

A 28–55,7 fokos vizek Európa legkiválóbb gyógyvizei közé tartoznak, a Szapáry, Erzsébet, Lajos, Herkules források vizei a legkülönbözőbb betegségek gyógyítását szolgálják, az ízületi megbetegedésektől a szembetegségekig.

Egy 250 éves mamutfenyő csendben szemléli a furcsa márt, feledve a múltat s talán egy szebb jövőbe tekint – hiszen siheder még.

Második napi programunk a Vaskapu I. erőmű megtekintése volt (épül a Vaskapu II. is, mintegy 50 km-rel lejjebb, román kivitelezésben, közös munkával a jugoszlávokkal), ahol képet kaptunk a gigantikus mű építéséről, megtudtuk, hogy korszerűsítésére svájci céggel tárgyalnak, a Kaplan-turbinák határfokának növelésére, illetve a számítógépes irányítás meghonosítására. Látva a sok bódult halat, megtudtuk, hogy a létesítményben hal-lépcső nem épült. (Ezért nem ívik a víza Budapesten a Vizafogónál.)

Délután sétahajóval a Kis- és Nagy-Kazán-szoros megismerése volt soron, láttuk a duzzasztás miatt huszonegy-néhány méterrel magasabba helyezett Trajánusz táblát, valamint Decebal megkezdett fantomképét egy hegy oldalába vésvé, hirdetve a dákok történelme gyakorolt roppant hatását.

Tudjuk, hogy a Kazán-szoros hajózhatóvá tételében Széchenyi Istvánnak elvülhetetlen érdemei voltak, nem különben a Vaskapu rendezésében. Ezen munkát Baross Gábor folytatta volna, de 1892 márciusában a helyszíni szemlén meghűlt, amikor a Vaskapu továbbfejlesztésének ügyén dolgozva ott járt – s halt bele 44 évesen... Nincs jele egyiknek sem, áldozatos munkájukat eltörölte a történelem. A korábbi Széchenyi utat jelölő táblát nem helyezték át – mint Trajánuszét –, múzeumba sem került, elkallódott.

Orsovára visszaérve tapasztalhattuk, hogy alig van forgalom a Dunán, (ez a duzzasztó zsilipeinél is feltűnt) ki-selejtezték, rozsdás, lapátkerekes hajók és kivénhedt uszályok vesztegelnek kihorgonyozva, míg suhancok békés szerege úszkál közöttük a rekkenő hőségben. A hajójavítót felverte a gaz és a suha, a sólyatér romokban, a parti panélházak áttört falain kályhacsövek medrednek, alattuk rozsdás-kormos nyomot hagyva, de ha a képzelgésbeli horizont vonalától csak 15 fokkal pillantok feljebb, gyönyörű a táj, fenséges az erdő, ami körülveszi Orsovát.

Maga a város vagy 30 méterrel feljebb lett teleptve a duzzasztás miatt, – még templomot is építettek a temesvári tervezőiroda tervei szerint, a 70-es évek modern stílusában, betonból. A templombelsőben figyelemre méltó a paszellszínűekkel, szinte csak folttalással megfogalmazott stáció, ami a beltér szemmagasságában elhelyezve meséli el Jézus utolsó útját. A templom előterében kihelyezett hirdetés, valamint a misék rendezte magyar nyelvű... Vacsora után fürdőzésre indult a csa-

pat virgoncabb része, a zárórát Kiss Imre tárgyalásai oldották működővé – nagy siker volt... Utána sör!

Másnap érdeklődtünk a szent korona megtalálásának emlékére emelt Korona-kápolna helyét illetően a Cserna partján. A Cserna partja megvan, a kápolna sehol.

Szörénytornya felé vettük utunk, búcsút intve Orsovának. Útközben – mint az előző napokon is – Molnár Béla tanár úr tárta elénk a környék geológiai, geográfiai kialakulásának idősrát, különösen a hegyképződések, a termálfelvezés törése, valamint az érc- és széntelepek kialakulása témakörét illetően.

Szörénytornya a századfordulón a Duna Hajózási Társaságnak kolóniája, hajójavító műhelye s szénlerakó helye volt. Meg is látszik a városon, tágas parkokkal tagolt, intelligens, urbánus település. A Duna partján láthatók Trajánusz hídjának pillérmaradványai – könnyen megtekinthetők, a helyi múzeum parkjából jó rálátás adódik a szemlélődőnek.

Turnu Szeverin és Tirgu Jin (Zsilvársárhely) között hatalmas billenőplátós teherautók szállítják a nyíltvízi bányák lignitjét a hőerőműbe. Románia energiaigényét saját forrásokból kívánja fedezni – nem is kímélnék a cél érdekében semmit...

Tirgu Jiu megyeszékhely, Brancusi városa, több nagyméretű alkotása is megtalálható a Zsil partján lévő parkban, mint pl. a Hallgatás asztala s a Csók kapuja. A parkban ögyelgő rendőr „hatóságilag” felhívta a figyelmünket arra, hogy az asztalnál kipakolni s étkezni tilos, ne zajongjunk, csókolózni szabad – én fiúkkal voltam, a csókolózás elmaradt.

A várost a Zsil folyó szeli ketté, medre betonlapokkal burkolt, a mederben duzzasztott víz, a város túl végén törpe vízierőmű, a folyó vizét a petrozsenyi szénbányák szénpora feketére festi. Döbbenetes látvány, olyan a víz, mint a feketekává s ez több mint hasonlat, maga a szomorú való... És végig ilyen a Zsil, egészen Petrozsenyig.

A Vulkan-hágón túlérve, nonsokára eljutottunk Románia bányász metropolisába, Petrozsenybe. A hajdan öt ezres bányásztelepülés most száz ezres város bányászati főiskolával, kutatóintézetekkel, öt felekezet templomával, jelezve szinte azt, hogy az egész ország területéről vonzotta a város a munkás kezeket.

Sajnos, a Riul Mare-i vízierőművet nem engedélyezték megtekinteni, ezzel szegényebbek lettünk. Pechsorozatunk ezzel nem ért véget, megrongálódott a Paringra vivő drótkötélpálya, így a hegyi kirándulás is elmaradt.

Ezért a Zsil egy mellékágának völgyében programon kívüli sétát tettünk s láthattuk, hogy lejjebb mit rontott el az ember mérhetetlen energiaigényével. Itt feljebb kristálytisza a víz, háborítatlan a természet – egyszerűen gyönyörű.

Délben mics-kóstolót (speciálisan elkészített húsrudacsok) szervezett Mara Péter barátunk a völgy egy turistaházában, amit a Szentesi Vízgazdálkodási Társulat szponzorált. Finom volt.

Hazafelé még megszakítottuk utunkat Vajdahunyadon, ahol a Hunyadiak ősi fészket tekintettük meg. Megtudtuk, hogy a kohászvárosnak magyar polgármestere van, 70 éve nem volt ilyen...

Magas Déva vára megtekintése után véget is ért utunk, irány a határ, Erdélyországból Magyarország felé.

Ágoston István

Galambos Sámuel – Keczkés Károly – Nagy István – Vargha János emlékezete

(Folytatás a 4. oldalról)

Nehéz ezt manapság elképzelni, de igaz, hogy a mérnökök koruk ismert közírói voltak, s az akkor még nem specializálódott magyar sajtó – napilapok és folyóiratok egyaránt – a hazafiak honjobbító törekvéseiként adták közre a vizek dolgában született dolgozatokat. A társadalom nagy része így igen jól tájékozott lehetett pl. a Tisza-szabályozás elveiben és előrehaladtában egyaránt, és a pesti polgár oly jól igazodhatott el (alkothatott megalapozott véleményt) ebben az ügyben, mint pl. a Nemzeti Színház ügyes-bajos dolgaiban.

A Tisza-ügy 1844–47 között a magyar sajtó első számú témája volt, minden mást megelőzve, s hogy ez így volt, a ma ünnepelet négy hajdani kollégánknak is köszönhető.

Negyük közül mindenképpen a 200 éve született Keczkés Károly futotta be a legteljesebb pályáivét: igazán nagy formátumú mérnök-egyénség lehetett, mai ismeretlenségét is valószínűleg ennek köszönheti. 1849 után is részt vett a szakmai irányításban, ezért – tehetsége és munkája ellenére – nem kerülhetett sohasem a magyar mérnökök Pantheonjába. Hogy hogyan szolgálta hazáját és hogyan viselkedett abban a kritikus időben, még nem tudjuk, azt azonban igen, hogy milyen kiváló volt gyakorló mérnök és milyen szerteágazó volt munkássága.

Az Institutum Geometricum elvégzése után azonnal állami munkára, a Duna Mappációhoz került. Innen a Rába-Pinka vidékére, onnan a Garam-torkolathoz, majd Pozsonyba, a Felső-Duna mérésekhez, majd vissza a Kisalföldre a Rába és mellékvízei szabályozására vitte a hivatal megbízása.

1843-ban Bács-Bodrogban, majd a Maros-mentén vezet vízrendezéseket, közben »mellékesen« tovább térképezi a Dunát. Biharban mérnöki műszereket hitelesít, majd már Fiumében találjuk, az akkor még csak tervezett magyarországi tengeri kikötő elmunkálatain.

A Száva-Kulpa-Fiume hajócsatorna-ötlet színtézési munkálatait is munkába veszi (ma valószínűleg úgy mondanánk: fegyelmzett közalkalmazottként, hiszen jól látható

a sokkal fontosabb Duna-Tisza-csatornaügy ellehetetlenülését is...). Majd innen kerül Váshelyi Pál halála után a Tiszavölgyi Társulat vezető műszaki tisztségébe.

Ez az »emberrablás-szerű« mozzanat (Keczkés elhozatala a Szávától) volt az egyik indoka annak is, hogy a hajózárszabályozás szorgalmazó Kossuth ezután harcra szólította a Tisza-szabályozás ellen fordult. De hát ez nem Keczkés története, illetve talán mégiscsak az övé, amennyiben a Kossuthtól való eltávolodás lehetett az oka annak is, hogy 1849 után ő volt az, akiben megbíztak, s rábízták a magyarországi vízügyek irányítását.

Ezek itt sajnos csak óvatos feltételezések, de annyi bizonyos, hogy a rendkívül összetett és mind szervezeti, mind pedig az alkalmazott műszaki tartalmat illetően is bonyolult magyarországi vízügyek irányítását csak a helyzetet kiválóan ismerő szakemberre lehetett bízni. (Az ellenkezője egy esetleges súlyos műszaki hibával végzetes lehetett volna a szabadságharc leverése utáni országban...), így Keczkés 1850-es kinevezése országos vízügyi felügyelővé kézenfekvő volt.

De vissza a Tiszához! Keczkés akkor került a Tiszavölgyi Társulat főmérnöki tisztségébe, amikor éppen leginkább dúlt a vita a szabályozás mikéntjéről, amikor újabb és újabb honi terv-variánsok születtek (Lámm Jakabé, Beszédes Józsefé és másoké), hivatalosan pedig a folyót soha nem szabályó Pietro Paleocapa nyílvánított véleményét – gyökerében forgatva ki Váshelyi tervét önmagából. És mi történt? Ez a minden tehetséggel, jó szemmel és szorgalommal megáldott ember szépen elkezdte szervezni a munkát – a Váshelyi-féle terv szerint. 14 csatornamérnökével 19 átvágás munkálatait kezdte meg.

Elkészítő munkát végzett: 1947 júniusi programja pl. a következő volt: 8-án Budáról Kecskemétre, 9-én nádori bíróság Csongrádon, Szentes, szemle; 10.: Szeged, töltésépítések; 11.: nádori bíróság Kanizsán, majd Zenta, Tiszaszentmiklós; 12.: szemle Torontálban, Ördög-árka ügyben; 13.: Bács-megyei munkák szemléje; 14.: Szolnok; 15.: a Jászszágon át Gyöngyösre;

16.: Sárospatakra; 17.: Tárkány; 18–20.: szemle Tárkánytól Zsurkig, onnan Ungba; 21.: Málca; 22–23.: a Tapoly-Ondava vízvidék szemléje; 24.: nádori bíróság Tokajban; 25.: Polgárban szemle; 26–29.: társulati közgyűlés Polgárban; 30.: Debrecen.

»Hogy itt meddig mulatok, az illető felektől függ« – teszi hozzá némi iróniával felsorolásához Széchenyi Istvánnak írt levelében Keczkés.

Azt tudjuk még róla, hogy 1849 késő őszién még Budáról szervezi hatalomnak sem terjedt ki mindenre az utasítási köre. Kár, hogy ettől kezdve nem sokat tudunk Keczkésről. Remélem, nem sokáig maradnak meg a feltételezések, mert ez az időszak a magyar vízépítésnek igen sokat elvégző és a továbbiakra nagy hatással lévő ideje volt.

Váshelyi másik utóda a szintén 200 éve született Vargha János volt. Ő Váshelyinek a Tisza-szabályozáshoz kirendelésekor, 1846-ban kapta meg annak tisztségét az Építészeti Igazgatóságon, első hajózási felügyelő lett. Mint ilyen vállalt hadiszállítási szerepet a szabadságharcban a Dunán és Tiszán, ezért vált 1849 után nem kívánatos személyé az állami szolgálatban, s bár dolgozhatott, sohasem futotta be azt a pályát, amelyre tehetsége és szorgalma által predestinálva volt.

Addig viszont nagyon sokat dolgozott és nagy érdemeket is szerzett. Kamarai mérnökévé kezdte, de hamar ő is átkerült a legnagyobb szakértelmet és precizitást kívánó folyófelújításokhoz. Érdekes és beszédes momentumát életének, hogy az 1836. június 19-i váradoszlói tűzvészkor felesége inkább a Körös-Mappáció térképeit és műszereit mentette, mint a családi ingóságokat. (Tudhatott valamit az az asszony az ura munkájáról, ha így cselekedett...!)

A Körös-vidéken 1831-ben kezdett dolgozni, bár ekkor – a kolerajárvány miatt – nem sokat végeztek. A következő öt év, Vargha ot-tani tevékenységének ideje volt az az időszak, amikor ténylegesen is

megindult a vízvidék szabályozása. A királyi biztos Zichy Ferenc addig kevés sikert tudott felmutatni, mert nem tudott eligazodni a különböző markáns érdekek műszaki érveivel között. A malomtulajdonos birtokosok Beszédes Józsefet tölték maguk előtt, oldalcsatornát követelve, a többi ártéri birtokos pedig a minél gyorsabb vízvezetést.

A három megyére (Biharra, Aradra és Békésre) kiterjedő polémiában – mint mindig – a terhek viselése játszott a főszerepet, s ezen akadt fenn addig mindig a munkák mikéntjében való elhatározás.

Vargha volt az, aki végre eldöntötte, hogy lebontatja a Fehér-Körös malmait, mire az érdekelt malomtulajdonosok rögtön bejelentették társulattá szerveződésüket, s a ma is jól ismert malomcsatorna megépítését. A »gordiuszi csomónak« eme átvágásával talán a legnagyobb lépést sikerült megtenni, s ha nem is ment ezután minden simán, visszafordíthatatlanul beindult a Körösök szabályozása.

Itt került először a szakmai viták homlokterébe a kanyarulat-átvágások kontra gátépítések dilemmája, hogy milyen időbeni és földrajzi sorrendben valósítsák meg azokat.

Vargha János magától hagyta ott a Körös-vidéket, mivel nem kapott teljes hatáskört, ráadásul érzékelte az általa műszaki kérdésekben nem tűl sokra tartott Beszédes József térnyerését, az újabb társulatok alakulását. Áthelyezését kérte. Innen is, miként további állomáshelyeiről a legmelegebb elismerő minősítéseket kapta. Minden főnöke kiemelte tudományos alaposágát, szorgalmát, kiemelkedő szervezőképességét és pontosságát.

Ez lehetett az ok, hogy őt kérte fel Széchenyi a magyarországi folyamszabályozási tervek és térképek összeírására 1847-ben, majd minisztériuma hajózási és folyamatszabályozási főmérnökévé. Innen kezdve nem tudunk továbbiakat a sorsáról, működéséről.

A ma ünnepelettek közül némiképp kilóg a felvidéki Nagymihályban 200 éve, 1798-ban született Galambos Sámuel. Nemigen ismerjük munkásságát, azt sem tudjuk, hol szerzett mérnöki képesítést (a legmagasabb végzettséget adó pesti Institutum Georgicumban biztosan nem...), halálának idejét és helyét is homály fedi előttünk.

Ami miatt mégis a mai emlékezés tárgykörébe tartozik ő is, az az, hogy ő volt az a fáradhatatlan vitázó, aki hosszú cikkekben elemelte a vízügy különböző feladatait a magyar lapokban.

A Duna-Tisza-csatorna és a Tisza-szabályozás kérdésében hosszú és sok folytatásból álló sorozatokat közölt, vitázva szinte mindenkivel, aki bármiféle véleményt mondott valamelyik orgánumban.

Kétségtelen, hogy kiválóan ismerte a Tisza felső folyását, s igen nagyon részletes leírásokat adhatott az ottani megoldásokra. Am hogy az hogyan kapcsolódik az alsóbb vidékek szabályozási rendszeréhez, nem adott magyarázatot. Válgat állította, hogy a Felső-Tisza vidéken (Tokajig értette) megoldható az Alföld ármentesítésének gondja. Ebben Lámm Jakab véleményéhez állt közel, aki maga is azon a vidé-

ken dolgozott, szintén megyei mérnökévé.

Galambos megyei mérnökévé jól ismerte ugyan a saját területét, de kevésbé a többi; Ung vármegye mérnökévé megismerte a »hivatalos« tervek, s az azzal szemben állítottakat is.

Tudjuk, hogy ezeket a terveket a megyéknek – ha nem is mindig – másolatokban is kiadták. Nem csoda hát, hogy Galambos saját verzióval állt elő, maga (csak maga!) által »Galambos-féle« tervnek apostrofálva művét.

Keczkés Károly a Jelenkorban – elhunyt elődjéhez, Váshelyihez hasonlóan – kemény, éles kritikával illette ezt a »tervet«, mondván: hogy lehet alapvető adatok nélkül ilyen horderejű kérdésben állást foglalni?

(Láthattuk már Vargha és Beszédes ellentétében is: ugyanez volt a helyzet, az igazgatóság magas végzettségű mérnökei a tudományos adatokat használták fedezetül, legtöbbször joggal, a megyei és magánmérnökök pedig jó helyismeretüket és azt, hogyan hasznosíthatók helyben az eredmények a gazdaságban.)

Galambos Sámuel addig cikkezett, míg tehetett, 1848-ig. Akkor elsodorta a mérnöki vitákat a polgári átalakulás, majd a szabadságharc vihára. Róla magáról sem tudunk innentől kezdve semmit, sajnos.

Negyedik szereplőnk Nagy István. Ő is az Institutum Geometricumot végezte el, kissé bizonytalanok vagyunk, mikor. Neki halála dátuma biztos: a Közlekedési Minisztériumhoz frott mérnöki beszámoló említi meg, hogy Nagy István 1848. november 5-én a »Bodrogmentén« meghalt. Munka közben, mint előtte Váshelyi, mint utána Beszédes, s gondolom, még sokan azok közül, akikről nem is tudjuk, hogyan, miként.

Nagy István az Építészeti Igazgatóságtól a Széchenyi-féle Közlekedési Minisztérium állományába került. 1848-ban is tovább folytatta a Bodrogközben folyótérképezési munkáját.

Nem törődött politikával, őt a gazdaságot előremozdító feladat érdekelte és hajtotta. Szeptembertől már nem kapott fizetést. A mérnöki osztály iktatókönyve szerint sürgette ellátmányát, azután megint, azután megint és megint. November közepén pedig már csak halálhíre érkezett Pestre...

Valahogy Nagy István »eltűnése« jelképes mind a négyükre, erre az egész reformkori mérnökgenerációra. Nagy tettek, emberfeletti erőfeszítések, amit a szinte nyomtalanul eltűnés zár le. Keczkés, Vargha, Galambos és Nagy sorsa az inkább jellemző, mint Váshelyi, akiről sokkal többet tudunk.

Nyilván észrevettük, mennyi a feltételes mód, a bizonytalan kijelentés. Több, mint amennyit egy történettel hivatásszerűen foglalkozó ember megengedhetne magának. Am egyelőre csak itt tartunk és a kérdéseket nekünk is meg kell fogalmaznunk, hogy tudjuk, merre érdemes kutakodnunk.

A források feltárása segíthet majd abban, hogy a későbbi megemlékezéseken már határozottabban lehessünk állításainkban.

Gátak közé szorított, szabályozott folyóink sokat köszönhetnek a reformkori vízmérnöknek.

Hogy érzi magát, ifjú hölgy?

Bemutatkozik: Sebesvári Judit

Az ifjú „titánok” bemutatkozó sorozatában enyém a következő felkérés.

Amikor a vízgyűző kerültem, páran már ismertek. Ki névről, ki látásból is. Azt azonban, hogy eddig mi is történt velem, miképpen kerültem az Ativízgyűző és tulajdonképpen mit is csinálók itt, vajmi kevesen tudják.

Visszagondolva az eddig eltelt 25 évre, szinte mindig volt valamilyen kötődésem a vízhez. (A természetes biológiai folyamatokon túlmenően is.) Általános iskolás korom előtt már megtanultam úszni. Mivel szüleim az evezés „szerelmesei”, így a családi hagyományokat örítvén 11 éves koromban már evezőshajóban ültem. Szinte minden délutánomat a vízen töltöttem 1991-ig. A sok és néha keserves munka azonban

meghozta gyümölcsét. A Szegedi Vízügyi Sportegyesület színeiben serdülő, ifjú-sági és felnőtt Magyar Bajnok címetek szereztem.

A sikerélményen túl a sport tanított meg küzdeni és kitartani. 14 évesen döntésem kellett, hogy milyen pályára terelem életem. Mint az ilyenkorú gyerekeknek általában, nekem sem sok ötletem volt. Igazából egy asszociáció adta meg a végső lökést: „víz-vízgyűző”. Így a Széchenyi István Vízügyi Szakközépiskolába jelentkeztem. Itt ismertem és szerettem meg a szakma sokrétűségét.

A második év végén a települési vízgazdálkodási szakra jelentkeztem. Érettségim után egyenes úton vezetett az akkor még Pollack Mihály Műszaki Főiskola Vízgazdál-

kodási Tagozatára, Bajára. A sok ismerősön, barátón kívül sok új ismeretet is szereztem – és nem csak elméletben. Például tagja voltam egy tanárokból és diákokból álló kútfúró brigádnak, ahol kedvemre terfilezhettem, keverhettem a fűróiszapot. Részt vettem és szerveztem különböző szakmai táborkat, természetvédelmi szervezetekkel karöltve. Diplomamunkámat – címe „Tisztított szennyvizek újrahasznosítása”, a vízellátás-csatornázás szakon írtam.

A főiskola elvégzése után építőmérnökként egy évig munkanélküli voltam, majd 1995. június első napján beléptem a Vízrajz kötetlékébe. Bevallom, lányos zavaromban az első napon még azt sem tudtam eldönteni, hogy belépéskor kopogjak-e a

Vízrajz ajtaján vagy se. Úgy érzem, a jókedélyű légkörnek és a segítőkész embereknek köszönhetően gyorsan beilleszkedtem ebbe a csapatba. Köszönöm mindazoknak, akik ebben segítségemre voltak. Egyszóval, elkezdődött a munka. Vízsebességmérések folyókon, csatornákon, geodéziai felmérések, bemérések; vízállásregisztrálók üzemeltetése, vízmércék ellenőrzése, a vízrajzi adattár berendezése, fejlesztése, adatfeldolgozás, adatszolgáltatás – mind részét képezi a munkámnak.

Sokszor igen fárasztó a terepi munka, de igyekszem eleget tenni a saját és mások elvárásának. Ezenkívül részt vállalom a Vízgazdálkodási Osztály munkáiban is. Pálfi Imre irányítása alatt segédkezem az aszály-, belvíz elő-

Hogy érzi magát, fiatalember? (Vagy – mint márciusban és most –: ifjú hölgy?) Ezzel a címmel fiatal munkatársaink mutatkoznak be. Gyovai Ágnes, Fejes Péter, Kozák Péter után Sebesvári Judit építőmérnök vállalta, hogy elmond magáról egyet-mást.

rejelzések és más tanulmányok, tervek elkészítésében.

Az elmúlt két év alatt elvégeztem a József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karán a környezet- és ökoteknikus szakot.

„A felszíni vizek szennyezettségének problémái Magyarországon, környezetegészségügyi szempontból” című szakdolgozatom elkészítésével más szemszögből is megismertem természetes vizeinket. Jelenleg a Pénz-

ügyi és Számvetési Főiskola Közgazdasági szakokleveles mérnök szakát végzem.

Tagja lettem a Hidrológiai Társaságnak, melynek júliusi vándorgyűlésén bemutatózsként a belvizes szekcióban előadást tartottam a Körös-éri lefolyás-vizsgálatokról. A jövőben is szeretnék minél több hasznos és érdekes munkában részt venni. Végezetül a címbeli kérdésre a válaszom: köszönöm, jól érzem magam, mert azt csinálhatom, amit szeretek.

Hidrometeorológiai helyzetjelentés

Júniusban rendkívül változatos, száraz és az átlagnál melegebb volt az időjárás. A hónap 10–13 csapadékos napján a Dél-Alföldön szeszélyes eloszlású, nagy területi eltéréseket mutató csapadékmennyiségek hullottak. Bőségebb esők inkább az igazgatóság déli, délkeleti területén voltak (itt a sokéves átlag másfél-kétszerese is előfordult), de egy-egy gócban a csapadékhányos északon is voltak átlag fölötti értékek. A csapadékhajlam június közép- és utolsó dekádjában volt erősebb, bár a hónap első napján is mértek néhol 30–60 mm-es napi összegeket.

Időszak	Ativízgyűző területi csapadék (mm)						
	maximum		minimum		átlag		
	helye	helye	sokévi átl. viszonyított csapadék (%)		eltérés (mm)		
tárgyhavi	149	Battonya	12	Szentes	48	74	-17
nov. 1-től	-	-	-	-	327	78	-33

Az első tíz napot leszámítva csak ritkán fordult elő több órás, zavartalan napsütés, ennek ellenére a havi napfénytartam jól megközelítette az időszaknak megfelelő értéket. A hőmérséklet széles tartományban változott: az első dekád kánikuláját – egy hidegfront betörése nyomán – hűvös idő követte, majd a hónap végére ismét nyáriásra melegedett a levegő.

Állomás	Tárgyhavi napfénytartalom (óra)			Tárgyhavi léghőmérséklet (°C)					
	sokévi havi átl. viszonyított %	eltérés	dátum	maximum	minimum	átlag		eltérés a sokévi havi átlagtól	
				dátum	dátum				
Szeged	259	95	-15	34	6.	8	20.	21,1	+1,3

Folyók vízjárása:

A Tisza hegységvidéki vízgyűjtőterületén az alföldinél lényegesen több csapadék hullott. A két hullámban érkező esőzések elsősorban a Felső-Tiszán és mellékfolyóin, valamint a Maros völgyében okoztak nagy mennyiségeket. A kezelésünkben lévő folyószakaszokon a Maroson és az Alsó-Tiszán volt készülségi fokozatot elérő áradás (Makó II. fok, Szeged I. fok). A Maros árhulláma a magyar szakaszon ugyan csak megközelítette a III. fokú szintet, de így is az évszázad egyik legnagyobb árvize lett. A Hármaskörös árhulláma ezúttal elhanyagolható szerepet játszott.

Vízmerce	Tárgyhavi felszíni vízállás (cm)						
	maximum		minimum		közép		
	dátum	dátum	dátum	dátum	mederteltség (%)	eltérés	
Körös, Szarvas	535	26.	450	19.	486	57	-4
Maros, Makó	500	29.	25	10.	192	41	+89
Tisza, Szeged	654	29.	149	12.	336	48	+82

Talajnedvesség, talajvízjárás:

A talaj vízkészlete – a felső 20 cm-es réteget kivéve – csökkenőben van: a hónap végére a víztartalom 20–50 cm között megközelítette a növények vízfelvétele szempontjából kritikus 30 %-ot, mélyebben pedig 80–85 % körüli volt.

A talajvíz szintváltozásai – követve a csapadék eloszlását – rendkívüli területi változást mutattak, főleg a tisztántúli részen.

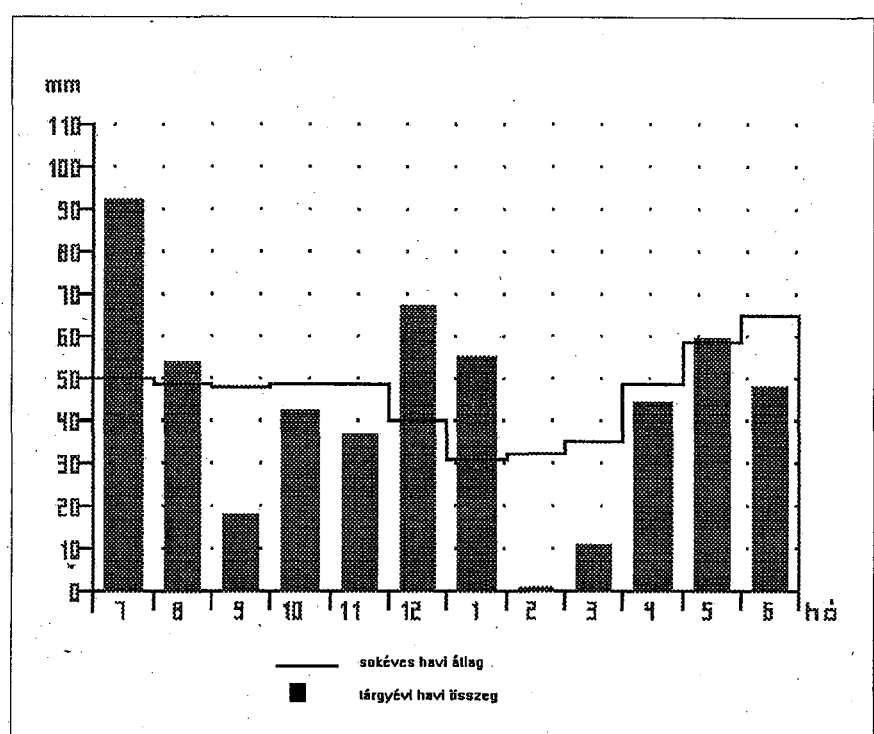
Egymáshoz viszonylag közeli megfigyelő kutakban is lehetett néhány deciméteres áradást és apadást is tapasztalni.

A működési terület egészét tekintve inkább a 10–40 cm-es apadás volt a jellemző, de szűkebb körzetekben hasonló mértékű vízszintemelkedések is előfordultak.

A sokéves átlagoktól való elmaradás némileg csökkent.

Talajvízkút		Tárgyhavi közepes talajvízállás (cm)		
száma	helye	terep alatt	változás az elmúlt hónapoz viszonyítva	eltérés a sokéves havi átlagtól
453	Hódmezővásárhely	282	-14	+22
473	Mezőhegyes	472	+23	-85
883	Kiskunfélegyháza	299	0	-112

Havi csapadékösszegek alakulása az Ativízgyűző területén: 1997–1998

Árvíz a Maroson és a Tiszán

Sok hullámtéri kiskertes kedvét rontotta el az idén a Maros és a Tisza. Napjainkban is kint van a víz a szegedi rakparton, a Tisza kint legel a hullámtereken, de a Maros talán ezzel a hullámmal kevesebb vizet hoz, mint az előzővel. Hogy mi volt az oka a júniusi, Makónál 500 cm-es vízállást előidéző áradásnak és hogyan vonult le az árhullám, a következőkben elemezzük.

A hidro-meteorológiai események

Novembertől ápriliséig tartó hidrológiai téli félévben száraz időjárás volt a Tisza vízgyűjtő területén. A csapadék mennyisége ugyan csak mintegy 10–30 %-kal maradt el a sokéves átlagtól, de a rendkívül enyhe téli hónapok miatt szélsőségesen kicsi volt a hegyvidéki hófelhalmozódás. A csapadékhajlam csak áprilisban növekedett, majd a május is az átlagosnál kissé esősebbnek bizonyult.

Június elején az egyre erősödő kánikulában helyi záporokból, zivatarokból volt kisebb-nagyobb csapadékhullás. Később (június 8–14. között) egy a Skandináv-félsziget felett kimélyülő ciklon nyugat-északnyugati áramlású frontrendszeréből már számottevő esőzések jelentek meg, és a léghőmérséklet is lecsökkent az évszaknak megfelelő érték alá. Ezen a héten érte a vízgyűjtőt a júniusi árhullámok – 40–70 mm-es területi átlagot is elérő – előkészítő csapadéka.

Június 16–19. között, a hónap nagy áradásait kiváltó esők időszakában a Tisza vízgyűjtő labilis légköri állapotú, anticiklonális és ciklonális hatások hatásán lévő mezőbe került. A ciklon a kontinens keleti, délkeleti része feletti középpontú volt, és magas nedvességtartalmú légtömegeket hozott a Kárpátok fölé. A csapadékfront – lassan, délről észak felé haladva – 17-én a vízgyűjtő délkeleti részén (Küküllők-menti

domság), 18-án délkeleten és Erdély központi vidékein (Bihari-hegység keleti lejtői), 19-én a Kárpátalján (Máramaros) okozott nagy csapadékokat. A napi összeg helyenként elérte a 60–90 mm-t. E három nap alatt a Felső-Tisza, a Szamos, a Kraszna és a Maros területén 50 mm körüli, a Körös-vidéken 30 mm-es, a Bodrognál 15 mm-es csapadék-összeg alakult ki.

Rendkívüli esőzések voltak a Maros völgyében, a vízgyűjtő felső részén, a Nyárád és a Küküllők mentén, ahol másfél nap alatt 70–80 mm, egyes helyeken 140–160 mm hullott. A csapadék nagy intenzitással, több hullámban, néhány órás záporok, zivatarok formájában érkezett. Ennél kisebb, de jelentős csapadéktevékenység volt még délen is, a Sebes és a Sztrigy folyók vidékén.

Június 20-tól a csapadékhajlam mérséklődött, néhány napon (22., 25., 28., 30.) ugyan megöntözte még a térséget egy-egy erős széllel járó zápor, zivatar, de ezekből kiterjedt területen legfeljebb napi 10–15 mm hullott. Emelkedett a hőmérséklet is, a nap-pali felmelegedés ismét meghaladta a 25–30 °C-ot.

Az árhullámok levonulása

Ritkán előforduló, nagy árhullám a Tisza két baloldali mellékfolyóján, a Krasznan és a Maroson alakult ki. A krasznai árvíz Romániában elérte, a magyar szakaszon (Ágerdő-majornál) megközelítette az eddigi legmaga-

sabb vízszintet. A Maros felső szakaszán, annak mellékfolyóin az évszázad második-harmadik legnagyobb vizei vonultak le, de a magyar szakaszon, a makói tetőzés is a nyolcadik lett a sorban. A Tisza más mellékfolyóin legfeljebb I. fokú szint feletti, a Tiszán Vásárosnaménynél II. fokú, alatta I. fokú készültési szintet meghaladó tetőzések voltak.

Lényegesen megemelte a korábban a tavaszi kisvízes tartományban lévő vízszinteket az előkészítő csapadék. A fő árhullám elindulásakor így sok folyó már 50 % körüli mederteltetésű volt. Erre a szintre futott rá a vízgyűjtőkről június 18-át követően összegyűlekező víz, melynek időbeni levonulása – a Kraszna és a Marost kivéve – átlagos volt.

Mivel a marosi víztömeg az átlagosnál lassabban haladt, így a Tisza és a Maros árhulláma, a megszokottól eltérően, akár találkozhattott is volna Szegednél. Ez mégsem következett be, mert a csapadékfront a Maros-völgyön két nappal hamarabb söpört végig, mint a Kárpátalján, így a Maros áradása a találkozáshoz szükséges időpontnál korábban indult meg.

Az alsó-tiszai árhullámképeket időnként befolyásoló Hármas-Körös most elhanyagolható szerepet játszott. A relatíve magas Tisza miatt folyamatosan duzzasztott állapotban lévő alsó szakasz vízszintje Szarvas fölött mindössze fél méterrel emelkedett magasabbra a nyári duzzasztási szintnél.

A Maros felső vidékén kialakuló komoly árvízi helyzet fő kiváltója a Kis-Küküllő 3 %-os, és a Nagy-Küküllő 10 %-os előfordulási valószínűségű, az 1975-ös, eddigi legnagyobb árvíz értékeit megközelítő vízhozama volt. A Maros gyulafehérvári szelvényébe érve ez a heves áradás kissé megszelídült, köszönhetően az Aranyos ezáltal kisebb vízszállításának és annak, hogy a Maros forrásvidékéről és a Küküllőkről jövő árhullámok nem egyszerre érkeztek ide.

A Gyulafehérvárnál 525 cm-es vízállással tetőző folyó vízhozama 1500 m³/s-es volt, ami lejjebb haladva 1600 m³/s körüli értékre nőtt. A csúcsvízhozam a Maros középső szakaszán lényegesen nem változott, ami arra utal, hogy a mellékágak az itt beszűkülő vízgyűjtőről is számottevő mennyiségeket hoztak. Érezhető ellapulást az Arad alatti hullámterek okoztak: Makóig a másodpercenkénti vízszállítás 200–300 m³/s-al, 1300 m³/s-ra csökkent.

Makó alatt a legfontosabb árhullám alakító tényező a Tisza volt, mely a Maros vízmagasságához mérten alacsonyabb szintű vízszintjével esésnövelő, így a levonulási szintet és időt csökkentő hatást gyakorolt. A levonulási időket a hasonló árvizekhez viszonyítva megállapítható, hogy a Gyulafehérvár-Arad szakaszon mintegy egy napos, az Arad-Makó szakaszon fél napos volt a késés. A késés a rendkívül nagy ártéri, illetve hullámtéri kiterüléssel, valamint a kifejtett vegetáció fékező hatásával magyarázható. Az apadó ágban eleinte a Maros teljes hosszában gyors volt a vízszint süllyedése, Makónál már a tetőzést követő napon készültési szint alá került a folyó. Később, a hónap utolsó hetében jelentkező kisebb csapadékok az apadást átmenetileg megállították, újabb áradások is előfordultak.

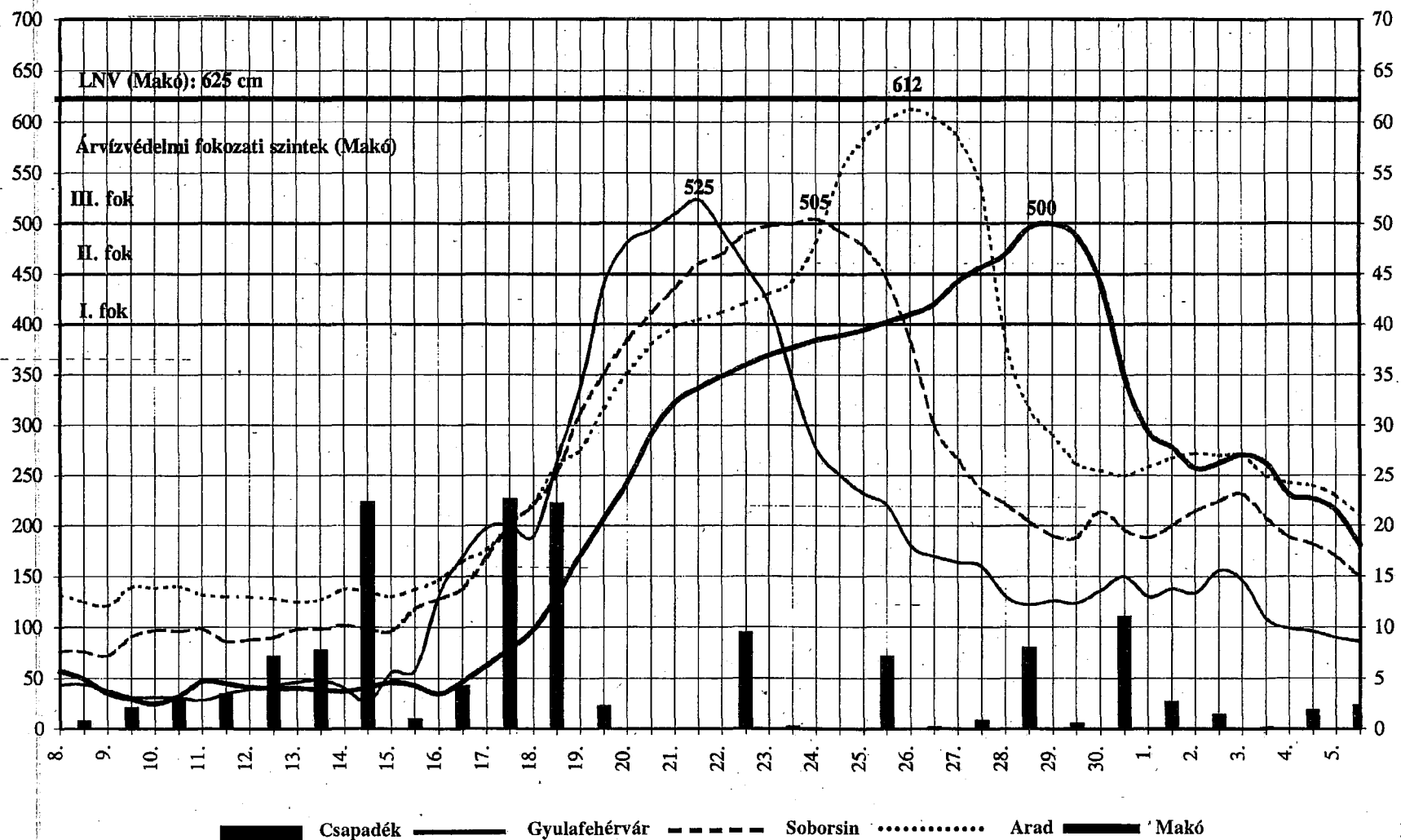
A Tisza szokványos áradását a középső és az alsó szakaszon lényegében csak a Maros befolyásolta. A jelentősebb mellékfolyók (Bodrog, Sajó, Hármas-Körös) nem hoztak számottevő vizet, viszont a Maros igen, így az Alsó-Tisza vízszintjének legmarkánsabb alakítását még inkább ő végezhette. Árhullámának levonulása alatt a Maros a Tisza vízszintjét jelentősen megemelte – Szegednél (ha rövid időre is) az I. fokú szint fölé –, majd az árhullám távozását követően a vízszintet süllyesztette.

(Folytatás a 8. oldalon)

Az 1998. júniusi árvíz árhullámképei Maros, 1998. június 8–július 5.

Vízállás (cm)

Vízgyűjtő csapadékátlag (mm)

Árvíz a Maroson és a Tiszán

(Folytatás a 7. oldalról) Érdekes jelenség volt, hogy a Maros viszonylag késői érkezése miatt a tiszai árhlám egészen Csongrádig leért anélkül, hogy a Maros letetőztette volna. Ennek a körülménynek köszönhető az is, hogy a szegedi és a szolnoki tetőzés éppen egy időben történt.

A kezelésünkben lévő folyószakaszokon az árvízvédelmi készültség elrendelésére mértékadó szint fölött a Maroson, Makónál június 25-től 30-ig, a Tiszán, Szegednél június 29-én és 30-án volt a vízszint. A Hármaskörösön nem kellett figyelőszolgálatot felállítani.

Lázár Miklós

Az 1998. júniusi árvíz előkészítő és kiváló csapadékok időszakos összegei

Vízgyűjtő neve	Időszakos csapadékösszegek (mm)	
	június 8-14.	június 16-19.
Sajó-Hernád	38,5	3,3
Bodrog	44,2	23,3
Felső-Tisza	68,9	55,3
Szamos-Kraszna	62,6	55,7
Körösök	42,7	37,6
Maros	46,7	51,6

Az 1998. júniusi árvíz tetőző vízállásai

Folyó	Vízmerce	Dátum	Vízállás (cm)	Meghaladt készültségi fok
Hármaskörös	Szarvas	július 1.	537	
Maros	Makó	jún. 29.	500	II.
Tisza	Csongrád	jún. 30.	592	
	Mindszent	jún. 30.	644	
	Szeged	jún. 29.	654	I.

Jól szerepeltek Velencén a Vízügyi SE evezősei

A szegedi Maty-éri evezőspályán megrendezendő kajak-kenu VB miatt az idén Velencén volt az evezős olimpiai reménységek versenye, az országos nyílt vidékbajnokság és az országos evezősbajnokság is.

A Szegedi Vízügyi SE evezősei közül az olimpiai reménységek versenyén (ORV)

– női serdülő négyperesben Csepel-Velence-Szeged versenyegyesülésben Kónya Aliz I. helyezést ért el.

– férfi serdülő egypárevezősben Lobožár Antal a IV. helyen végzett.

Az országos nyílt vidékbajnokságon

I. helyezést ért el

– férfi ifjúsági kormányos nélküli kettesben: Kónya Gábor-Kitka Gergely;

– női tanuló egypárevezősben Kitka Nóra.

II. helyezést lett

– férfi egyetemi kormányos nélküli kettesben: Lele László-Keller Péter;

III. helyezett

– férfi tanuló kétpárevezősben: Gelányi László-Szalma Elemér,

– férfi ifjúsági kormányos nélküli négyesben Kónya Gábor-Kitka Gergely-Lobožár Antal-Szalma Ádám;

– férfi felnőtt kormányos nélküli kettesben Lele László-Keller Péter;

– férfi ifjúsági kormányos egypárevezősben Szalma Ádám.

Az országos evezősbajnokságon magyar bajnok

– ifjúsági korm. nélküli kettesben: Kónya Gábor-Kitka Gergely;

– tanuló egypárevezősben Kitka Nóra.

II. helyezettek

– ifjúsági négyperesben Szalma Ádám-Lobožár Antal-Kónya Gábor-Kitka Gergely;

– felnőtt könnyűsúlyú kettesben dr. Csonka Csaba-Lele László.

III. helyezettek

– női ifjúsági kettesben: Kőrösi Orsolya-Kónya Aliz;

– ifjúsági négyesben: Lobožár Antal-Kónya Gábor-Kitka Gergely-Szalma Ádám;

– felnőtt kettesben Lele László-dr.Csonka Csaba.

IV. helyezettek

– női serdülő egypárevezősben: Kónya Aliz,

– felnőtt könnyűsúlyú egypárevezősben: Lele László.

A versenyzők teljesítményéhez gratulálunk és mindenkinek további sikereket kívánunk!

A Szegedi Vízügyi Sportegyesület várja minden tízedik életévét betöltött leány és fiú jelentkezését, aki szeretne az evezéssel, ezzel az egészséges, minden izmot fejlesztő, szuperalakot formáló sporttal megismerkedni.

Jelentkezés hétfőtől péntekig 15-17 óra között az SE vízitelepén (Szeged-Tápé, Folyamos telep – a tápéi komplejáró után). Bővebb felvilágosítást ad Kurucz Gyula SE elnök (T: 312-933) és Sebesvári Mihály vezetőedző (T: 421-747).

Mezőgazdasági vízhasznosítás az Ativízig területén

Igazgatóságunk területén a félelvi adatok alapján az előző évinél intenzívebb öntözési kedvről lehet beszámolni.

Az előző év szeptembere óta lehullott csapadék az enyhe decembert és januárt kivéve alatta maradt a sokéves átlagnak.

A talaj termőrétegre kiszáradt állapot a jellemző, az öntözésre berendezett területeken belvízes jelenségek nem alakultak ki.

A kelesztő öntözés időszakában jó eloszlásban megfelelő mennyiségű csapadék hullott, de azt követően pótolni kellett a vízhiányt.

Az idényt megelőző előkészítési munkára igen nagy hangsúlyt fektettünk. A fogadókészség kedvezőnek bizonyult, mely a szerződésalkötési hajlandóságban és a fizetési határidők betartásában is mutatkozik.

Az előző évi vízkormányzási gyakorlattól eltérően csökkenteni tudtuk a szolgáltatásban résztvevők számát a Szarvas-Kákai öntözőrendszerben.

A szarvasi holtágból beemelt vizet, a társigazgatóság területén is a szentesi szakmértéknél kormányozza. Ennek költségcsökkentő hatása van, de ennél is jelentősebb az, hogy a vízkormányzás ideálisabbá vált.

A főművön a gazkaszálási-, fenntartási munkák egy

kézben vannak. A szakasz-mértéknél elemi érdeke, hogy a káros vegetáció kialakulását időben, teljes hosszszon megakadályozza.

A rendszer működtetése biztonságosabbá és gazdaságosabbá vált. Ennek köszönhetően a szolgáltatási díjak az infláció mértékénél kisebb mértékben emelkedtek.

A Kurca-rendszerben hároméves szerződéseket kötöttünk, melyek nagyobb biztonságot nyújtanak a felhasználóknak és a szolgáltatóknak is. Ezzel az árat az előző évi szinten tudtuk tartani.

Az elkövetkező években csak a hivatalosan bejelentett infláció mértékében emeljük a díjat. A fogyasztók vállalták, hogy a következő két évben a szerződött vízmennyiséget nem csökkentik.

A szerződött vízmennyiség 33%-ának megfelelő változó díjat, a felhasználástól függetlenül, minden évben megfizetik.

Ha ezt a mennyiséget a tárgyévben nem használják fel, az – mint már megfizetett – átvihető a következő évre, azt a szolgáltató díjmentesen átadni köteles.

Az algyői öntözőrendszerben a fehértói halastó vízpótlása mellett fontos feladatunk a gróf Széchenyi István evezőspálya vízellátása is.

A gravitációs lehetőségeket kihasználva az idény kezdete előtt a hódmezővásárhelyi, valamint az algyői rendszert és holtágait feltöltöttük.

A Kurca rendszerbe a szivornyás betározásra alkalmas vízszinteket kihasználva juttattunk vizet. Így a főcsatornába mintegy 2 millió köbméternyi technológiai vizet tudtunk betáplálni.

Az öntözőrendszerekbe az év első felében az igazgatósági és társulati szivattyútelepeken keresztül átemelt 22 millió köbméter víz kétharmadát öntözésre, egyharmadát pedig halastavak, tározók feltöltésére hasznosítottuk.

Ez tízezer hektár mezőgazdasági terület beöntözését és kétezer hektár halastó vízpótlását tette lehetővé.

Összegezve elmondható: a rendszerekben az előző évet meghaladó a szerződéses állomány.

A csatornák a szolgáltatás zavartalan levezetésére alkalmas állapotban vannak, a gaztalanítottóság az előző éveknél látványosan jobb. (Ennek pénzügyi alapját a többéves szerződések teremteték meg.)

Az előző évi mennyiséget meghaladó vízforgalomra számíthatunk, folyamatosabb üzem melletti kiszolgálással.

Rátky Pál
vízhasznosítási
csoportvezető

Kajak-kenu világbajnokság – 1998

A sportág történetében először 1998. szeptember 3-6. között rendez Magyarország kajak-kenu világbajnokságát. A Szeged melletti Maty-éri pályán várhatóan 60-65 ország sportolói mérik majd össze tudásukat. A sportszerető közönség színvonalas szórakozását a remélhetően minden eddiginél több magyar érmet hozó VB színhelyén és Szeged városában is többnapos rendezvényesorozat biztosítja, amelyre mindenkit szeretettel vár a Magyar Kajak-Kenu Szövetség és a VB szervező bizottsága.

A világbajnokság programja:

Szeptember 2. szerda 19,30 Dóm tér:

A világbajnokság megnyitója

Ünnepi műsora:

18.00 Fanfárok a városháza tornyából

Zenés felvonulás (majorettek és fúvószenekar: Széchenyi tér- Kárász utca-Aradi vértanúk tere

19.30 Fanfárok a Dóm tornyából

Az egyes országok képviselőinek bevonulása

Ünnepi köszöntők:

Szalay István polgármester

Baráth Etele, a MKKSZ elnöke

Deutsch Tamás sportminiszter

Sergio Orsi, az ICF elnöke

Zászlófelvonás

Sportolók köszöntése

Levonulás a VB-induló hangjaira

19.50 Gálaműsor: Folklor, musical, rockopera- és operarészletek

Fellépnek:

Szeged Táncegyüttes, Miklósa Erika, Nagy Anikó, Sáfár Mónika,

Gregor József, Sasvári Sándor,

Varga Miklós, Seres Attila tánc-

csoportja és a Fesztiválzenekar.

20.40 Tűzijáték

Szeptember 3., csütörtök, 9 és 15 órától:

Előfutamok (1000 és 500 m)

Szeptember 4., péntek, 9 és 15 órától:

Középfutamok (1000 és 500 m)

Szeptember 5., szombat, 9 órától:

DÖNTŐK (1000 M-ES SZÁMOK)

elő- és középfutamok 14 órától

(200 m-es számok)

Szeptember 6., vasárnap:

DÖNTŐK 9 ÓRÁTÓL (500 m)

13.30 ÓRÁTÓL (200 m)

A ZÁRÓÜNNEPSÉG részletes műsora lapzártakor még nem ismert.

Jegyárak: 150-4800 Ft között (gyermek, családi, nyugdíjas és mozgássérült kedv.)

Aki jegyigényét Fehér Józsefnek (T.: 312-933, házi: 21-100) leadja, annak a Vízügyi SE a jegyeket beszerzi.

VÍZPART

Az Alsó-Tisza-Vidéki Vízügyi Igazgatóság lapja
Szerkeszti a szerkesztő bizottság,
elnöke és felelős kiadó: dr. Kovács Gábor

Felelős szerkesztő: Pálffy Katalin
Szerkesztő: Benke György
Szerkesztőség: H-6701 Szeged, Pf.: 390, Stefánia 4.
T.: 62312-933 – Tlx.: 323-774 – Tx.: 82-239
Nyomás: NORMA Nyomdász Kft., 6800 Hódmezővásárhely
Rárósi út 10., T.: 62344-499

Szerkesztőségünk örömmel venné, ha olvasóink egy-egy értékes, szakmai szempontból fontos újságnan megjelent könyvet feltevévén, arról néhány mondatos ismertetésben számolnának be többi olvasóinknak.